

סיפורים קצרים שלי

סיפורים קצרים שלי

סיפורים קצרים שלי

My Short Tales

סיפורים קצרים שלי

By Nahum Mandel

מאת נחום מנדל

נחום מנדל - **CopyRight ©** - Nahum Mamdel

ISBN #####

עיצוב העטיפה: נחום מנדל, קיבוץ געש

עריכה: גלית גולדרייך, שוהם

00. מבוא – מאת נחום מנדל

סיפורים קצרים שלי – מאת נחום מנדל

מבוא

לסיפורים הקצרים שלי, שלוש תכונות משתפות:

תכונה ראשונה: הם סיפורים. כלומר, הם לא רומנים עבי כרס ולא מסמכים דוקומנטריים – הם בלבד! אולי לא כל-כך מקוריים, אולי לא כל-כך אמתיים ואולי לא כל-כך מעניינים... לא אני הנחתום שיעיד על עיסתו – מי שיקרא אותם, שישפוט! סופורים...

תכונה שנייה: הם קצרים.

תכונה שלישית: הם שלי.

נ"מ

2014

תוכן

17.מה היית חושב לו הייתה	00.מבוא
טיגריס	01.קרא לי פיפרנוטר
18.טבח האינדיאנים	02.אליהו הנביא בסדר פסח
19. השועל והענבים שלי	אצל סבא
20.סיפור אסקימוסי	03.אחינו של פאפצקי
21.קימושי, הגיישה היפנית	04.סינדרלו בארץ הגלובים
22.אידישן פיראטן	05.חיפוש אחר יטי
23.דזאקה, מלך הפנטנל	06.Jo
24.אודי בארץ הפלאות	07.פגישה עם נכה
25.מטילדה	08.שיפ'ס ברידער
26.סיבוב בסיני	09.נערת הליווי מהמכולת
27.להצניע לכת	10.סיפור קצר
28.לילי והטייס שלה	11.שרות בהר הצופים
29.ציריבים וצריבימבה	12.טיול בהודו
30.חיי סכו"ם	13.מותר להתגאות בבנים
31.פטה מורגנה	14.סיפור סיני ללא חידושים
32.סיום מסעיר	15.מסע לחלל החיצון
	16 פילוסופיה של "פילוסוף"

01. קרא לי פיפרנוטר – מאת נחום מנדל

אתם מכירים את פיפרנוטר? לא?! גם אני הכרתיו. הייתי פוגש אותו יום-יום בדרכי, כשעבר לידי, אבל לא ידעתי מי הוא. היה לו משהו שסיקרן אותי, אבל לא העזתי לעצור אותו ולשאול שאלות – אין זאת מנומס לעצור אדם שאינך מכיר ולשאול שאלות.

פעם, אינני זוכר איך זה קרה, בירכתי אותו לשלום והוא החזיר שלום עם חיוך רחב ומלבלב, והמשיך את דרכו. מאז אנחנו מברכים איש את רעהו בשלום חגיגי תמיד כשנפגשים. מה שמשך את תשומת ליבי אצלו היו האף הארוך והמחודד ללא פרופורציה לפניו הדקים הרזים וצורת הליכתו המוזרה, הקפיצית, כזאת מצחיקה, שעוררה בי חיוך מוסתר. אינני חושב שהיה נכה או סבל ממוגבלות כלשהי – לא! אבל ללא ספק היה משהו מצחיק בתנועותיו. הוא הזכיר לי את דני קיי, השחקן היהודי המצחיק המהולל של הקולנוע ההוליוודי, שסרטיו לא החמצתי, כי הצחיק אותי מאוד.

דרך אגב, אני מחזיק בדעה שרק יהודי יכול להיות קומיקאי אמתי, שמצחיק בלי ליצנות וקונצים מחושבים, אלא בעצם הופעתו על המסך. ההומור היהודי הוא סגולי, מיוחד, אולי גנטי. ראו לדוגמה את האחים מארקס, את מישה אאואר משנות החמישים ורבים אחרים, החל מבאסטר קיטון, הקומיקאי מהקולנוע האילם שעורר גלי צחוק אצל הצופים מבלי לעשות כלום... כזה היה הגיבור שלנו – גרם לחיוכים מבלי להתכוון לכך.

*

המשכנו להיפגש לומר שלום בהדדיות ובידידות רבה, אבל לא החלפנו ביננו מילה. הוא מיהר, אני מיהרתי, לא הייתה לנו סיבה לשיחה. לא ידעתי דבר אודותיו. אפילו לא ידעתי את שמו. ציפיתי שיזמן לי הזדמנות לשאול.

פתאום הוא נעלם. איננו! לא ידעתי את הכתובת שלו, כדי לשאול בשלומו. שמחתי לאחר שבוע לראותו שוב עם ההליכה המצחיקה שלו.

הפעם לא התאפקתי – עם אמירת השלום ה-"מסורתי" שאלתי "לא נפגשנו כל השבוע. הייתה חולה?".

"לא ולא! פשוט נאלצתי לבקר בצפון הארץ דודה יקרה לי מאוד – היא גידלה אותי לאחר שהוריי נהרגו בתאונת דרכים בהיותי ילד. הדודה נפלה ונחבלה קשה. היה צורך בניחות. ידידה שלה השיגה ממנה את כתובתי וכתבה לי. נסעתי מיד ומצאתי אותה מאושפזת במחלקה לשיקום.

הנה חזרתי, כי עלי להשתתף בטקס הסיום של הקורס לעיצוב בגדי נשים במכללה שאני לומד".

הבחור הוסיף ואמר "טרם הצגתי את עצמי... שמי פיפרנוטר".

מיד החזרתי לו את שמי ולחצנו ידיים. נדמה שכרתנו ברית רעים לכל החיים... אמרתי "רעים" ולא "חברים" משום שלדידי רע הוא הרבה יותר ידידותי מחבר.

"קרא לי פיפרנוטר", כולם קוראים לי כך, פרט לדודה שקוראת לי "יציק". שמי האמתי "יצחק". אני אוהב את השם פיפרנוטר. הוא הולם אותי נפלא. בחזרות צוחקות כשאני אומר ששמי פיפרנוטר, אבל לא אכפת לי – אני אוהב את השם הזה. לאחרונה מצאתי בחורה צעירה, יפה וחמודה שלא צוחקת ממני. קראים לה גילה. היא אומרת פיפרנוטר כל כך יפה, מתוק ואמפטי, שאני ממש מתמוגג לשמוע. אנחנו כבר התקרבו מאוד – אני אוהז בידה בטיולנו. איזה יד קטנה ונעימה! תחושתי שאני מתאהב בה, אבל עדיין לא אמרתי לה.

זמן רב חלף בלי עוד שיחה ארוכה כזאת. לא הייתה לנו שיחה בכלל. שלום-שלום מחייכים וכל אחד המשיך בדרכו.

*

שמעתי נקישות עדינות בדלת והלכתי לפתוח אותה. פיפרנוטר עמד שם עם חיוכו המצחיק. הזמנתי אותו להיכנס ונגשנו לשבת בספה הגדולה בסלון. אינני יודע כיצד השיג את הכתובת של דירתי.

פיפרנוטר פתח ותיאר לי את הצלחתו בטקס סיום לימודיו בעיצוב בגדי נשים. הוא סיפר לגילה שתכנן ותפר שמלת ערב לבחורה צעירה ועדיין לא מצא מי ילבש אותה בתצוגה. גילה הביעה במקום את נכונותה לדגמן את השמלה, אם היא תתאים לה. אין לה שום ניסיון בהופעה על מסלול, אך אם פיפרנוטר ידריך אותה, תעשה מה שיבקש.

"בקיצור, הופעתה של גילה הייתה מרשימה! היא והשמלה השחורה עם המחשוף המחוטב על עורפה היו יפיפיות. היא התקדמה באיטיות ואלגנטיות, בצעדים מדודים, עד סוף המסלול. עצרה, שלחה קידות קלות ומבוישות לצופים בשני הצדדים, הסתובבה בחן וחזרה כלעמת שבאה. הצטרכת לראות איזה מחיאות כפיים... נאלצתי לעלות על המסלול להודות עם גילה לקהל. פתאום גילה הסתובבה אלי ונתנה לי נשיקה מצלצלת בלחי. הייתי ברקיע השביעי, חשבתי שאני נמס... זה היה היום המאשר בחיי. זכינו במקום ראשון.

בתא ההלבשה, אמרתי לגילה שהייתה נהדרת ואני אהבתי אותי מאוד. הפעם הראשונה שהתוודיתי בפניה על אהבתי.

"גם אני נהניתי מאוד. עכשיו הסתובב – עלי ללבוש את שימלתי".

*

עם המסמכים שהיו בידי עם גמר לימודיו, בית האופנה הראשון בו פיפרנוטר שאל אם מעוניינים להעסיק אותו, הציעו לו לעבוד חודש לניסיון, בחינם כמובן, הוא הסכים.

הסתבר, לאכזבתו, שהעסיקו אותו במכירות בחנות ולא בעיצוב בגד במתפרה. הוא שתק – לא אמר כלום. בסוף יום העבודה, בעלת הבית שוחחה עמו. אם ברצונו להיות מעצב בגדים מוצלח, עליו ללמוד קודם כל להתחבב על הלקוחות ולמכור, כי מה שווה השמלה הכי יפה אם היא לא נמכרת? פיפרנוטר שוב הסכים, תוך שתיקה.

לשמחתו פיפרנוטר חש שהוא מצליח עם הלקוחות. הוא ידע בדיוק איזו דגם להציע ומכר לא רע. אם היה צורך בהתאמת המידה או שיפור קל, לקח את השמלה למתפרה ועושה זאת בעצמו במקום, לשביעות רצון של הלקוחה. מעמדו בחנות הלך והתבסס.

בסוף החודש בעלת הבית הודיעה לו שהחליטו להעסיק אותו, נקבה את סכום המשכורת ונתנה לו במעטפה סכום כסף כבונוס על עבודתו. פיפרנוטר אמר תודה והלך בלי להתמקח.

לגילה העסקה לא מצא חן. "אתה לא שם לב שמנצלים אותך?". פיפרנוטר הגיב עם ברק מצחיק בעיניים "לי לא חשוב מאין אני מתחיל, אלא לאין אגיע".

"יפה דרשת, אבל עם משכורת כזאת לא נוכל להתחתן ולהקים משפחה". בפעם הראשונה שהעלו את המילה "חתונה" בשיחתם.

"בלאו הכי לא אתחתן לפני שאוכל להבטיח קיום הוגן למשפחה".

"טוב! גם אני משתכרת, אומנם מעט, אבל עם שתי המשכורות נוכל להסתדר".

"אני מבין שאת מבקשת את ידי..." , התלוצץ פיפרנוטר ושניהם פרצו בצחוק.

"אין צורך שתבקשי את ידי, כי אני מי שאבקש את ידך..." . לקחתי את ידה ובדרמטיות הכי הרצינית שיכולתי עם הפנים המצחיקים שלי ושאלתי "התנשאי לי, גילה?".

"לאט לאט לך! אני מסכימה, אך עליך לשוחח עם הוריי ולהשיג את הסכמתם – שוחחתי והשגתי! כעת תבין מדוע באתי אליך בביתך: לתת לך אישית הזמנה לחתונה... תבוא?".

"בהחלט!". חיבקתי אותו בהתלהבות "שיהיה במזל טוב!".

"חכה רגע. העיקר עוד לא אמרתי הכול. פרט לדודה אין אף אחד ולא בטוח שתוכל לבוא לחתונה. אתה רעי הכי קרוב ללבי – האם תסכים להיות השושבין שלי?".

"בוודאי ובוודא... זה כבוד גדול בשבילי".

*

אני משער שכעת אתם יודעים מי הוא פיפרנוטר.

סוף

02. אליהו הנביא בסדר פסח אצל סבא – מאת נחום מנדל

היום ערב פסח. עבורי חג פסח הוא החג האהוב מכל החגים היהודים. תוכנו ועלילתו מלהיבים את דמיוני.

בית הוריי לא היה דתי כלל. נדמה לי שאימא ואבא האמינו בקיום אלוהים – הייתי מגדיר אותם "חילונים-מסורתיים".

גם כאשר גרנו כמשפחה יהודית בודדה בערים מרוחקות במחוז סאן-פאולו, בברזיל, הוריי חגגו על פי דרכם את החגים היהודים הראשיים: פסח, ראש-השנה ויום-כיפור. גם ערכו סדר-פסח, בסוכות אכלנו פירות מיובשים; בחג חנוכה קיבלנו מטבעות-כסף או משוקולדה ובפורים אבא סיפר לנו באידיש את "מגילת אסתר". בערבי שבת ישבנו ליד השולחן ואימא בירכה על הנרות בשני הפמוטים שביום חתונתה קיבלה מאימא. הם היו שייכים לסבתא שלה.

בהיותי בן תשע הגיעו לברזיל הסבים שלי (הורי אבא) עם שלושת הבנות ווהבן הצעיר, השישי. אבא ועד בן הם מי שהביא אותם. לקראת פסח הוריי, אחותי ואנוכי באנו לסאן-פאולו לסדר-פסח בביתם.

התיישבנו כולנו סביב השולחן הערוך בטוב טעם, עם המטעמים המסורתיים על מפה צחורה, – מצה, "געפילטע פיש", חזרת ועוד, תאווה לעיניים. אבל היה אסור לגעת בכל דבר לפני קריאת ההגדה. סבא ישב בכורסה על כריות גדולות. לידו עמד כיסא ריק.

"למי זה?", שאלתי. "לאליהו הנביא, כשייבא לסדר שלנו", הסבירו לי. הייתי סקרן לראות אותו, כי אף פעם ראיתי נביא. אבל מה שעניין אותי באמת היה האפיקומן. אבא סיפר לי על מינהג האפיקומן והייתי דרוך מאוד – לא גרעתי עיין מסבי ועקבתי בתשומת לב רבה אחרי כל תנועותיו.

פתאום סבא קם על רגליו, ובידו פיסת מצה עטופה במפית לבנה, וניגש למזנון שבפינת הסלון. הבנתי שהלך להחביא את האפיקומן. הסתכלתי היטב על מה שעשה וראיתי היכן הניח את החבילה. חיכיתי שיחזור למקומו ולאחר רגעים מספר התחמקתי בשקט עד למחבוא והעברתי את האפיקומן לעמוק מגירה אחרת, רחוקה יותר.

"אוי ואבוי! האפיקומן נעלם!" הכריז הסבא בקול. "מי לקח אותו?"

כל המבטים הופנו אלי. לא הייתה לי ברירה – קמתי ואמרתי בתוקף "אני!"

"תביא אותו מיד בחזרה. בלי האפיקומן לא מתחילים את הסדר".

"אני אביא, אבל קדם צריכים לשלם לי".

"טוב, קח" וסבא הציע לי שטר של כחמש שקל, שכנראה הכין בכיסו.

"אני לא מוכר בפות מעשרה".

סבא התמקח איתי. אני סוחר טוב והתעקשתי. בסוף התפשרנו על שבע ואחד הדודים הוסיף שני שקל.

הסדר התנהל כהלכה וסבא הקפיד על כל הדקדוקים, קלים כחמורים... הוא הסביר באידיש כל דבר.

ב-"מה נשתנה" נעמדתי ליד אבא, שלחש לי מה לומר וחזרתי מילה במילה בקול רם - "מה נשתנה בלילה הזה מכל הלילות?"... המבוגרים ענו במקלה – סבא הסביר תשובה-תשובה. אחרת לא הייתי מבין דבר.

אהבת במיוחד את "עשרת המכות" ... דם... צפרדע... בכל אחת מהן טבלתי את קצה הזרת ביד הימנית בכוסית היין שלי ולוקקת את האצבע.

אינני זוכר את סוף קריאת ההגדה. אחרי הכוס השלילי ראשי הסתחרר ונרדמתי בישיבה, עם מצח ראשי על השולחן. התעוררתי כשהכול נגמר, השולחן נקי והמסובים המשיכו לשבת, לשוחח ולספר סיפורים. סבתא הביאה לי צלוחית עמוקה עם מרק צח של עוף, "קניידלך", "געפילטע פיש" וחזרת. בזמן שאכלתי שאלתי מה עם אליהו הנביא.

"הוא היה וכבר הלך. הוא מיהר לבקר בעוד סדרים".

"ראיתם אותו?"

"בוודאי! כולנו ראינו..."

"מדוע לא הערתם אותי?"

"ישנת יותר מדי חזק. נחרת..."

הייתי מתוסכל והצהרתי בהחלטיות קבל עם ועדה שבשנה הבא לא אשתה יין בסדר פדח, בכדי לא להירדם ולפספס את הנביא.

כמעט שמונים שנה חלפו מהסדר ההוא ואני טרם יודע אם אליהו באמת היה או לא.

סוף

03. אחיינו של פאפצקי – מאת נחום מנדל

אם יש דבר סילדות שלי שאני זוכר, אוהב ומתגעגע אליו, ללא ספק הם חופשות הקיץ שלי בקיבוצו של דוד פאפצקי. אחיו הבכור של אימא (עד היום לא התחוויר לי מאין צמח השם המוזר הזה, פאפצקי...). במשפחה שלנו לא היה עוד אחד כמותו – דמות נערצת, שמו הלך לפניו ועמד כסלע איתן על פיסגת היוקרה. דוד פאפצקי היה דוד פאפצקי, זהו! אין צורך להוסיף. העיקר, דוד פאפצקי היה חבר קיבוץ בצפון ומדי שנה נסעתי לבלות את חופשת הקיץ אצלו ואצל אישתו – דודה חנקה.

האירוח אצלם היה חלומי – נתקבלתי בקבלת מלכים, כאורח המכובד ביותר. ביננו, אינני יודע מה עשיתי כדי לזכות במנה כזאת של אהבה, תשומת לב ופינוק – הם לא ידעו מה לעשות כדי להנעים לי את השהות אצלם.

ביתם היה קטן וצנע, נעים ולבבי – סלון לא רחב במיוחד, עם מטבחן באחת הפינות. בנוסף, חדר השינה ושירותים. בניהם התגוררו בבתי הילדים. הם הועידו לי לשינה את הספה הגדולה בסלון. אמרתי להם שמצדי זה בסדר גמור ואין צורך לפתוח את הספה. לא עזר – הדודים התעקשו ולא ויתרו, אמרו שאני אורחם הכבוד ומגיע לישון ברווחה ונוחיות במיטה גדולה. כל ערב טרחו לפתוח את הספה ולהציע עבורי את המצעים ולמחרת בבוקר לאסוף אותם ולבגור את הספה. לא היה לי נעים לגרום להם כל העבודה הזו, אך נאלצתי להיכנע. ביננו – היה כיף!

עם שני ילדיהם, הדודנים שלי, בן ובת בערך בגילי, הסתדרתי נפלא. הם הזמינו אותי לבוא לשחק איתם בבתי הילדים שלהם ואכן ביליתי שם שעות רבות. כולם, תלמידים ומטפלות התייחסו אלי כאילו אני תלמיד מן המניין. השתתפתי במשחקים, בפעילויות ובטוילים, כי גם הם היו בחושת הלימודים.

הייתי ממש אחד מהילדים, בהבדל אחד יסודי – הם נמצאו כל היום במסגרת החינוכית שלהם ולעומתם הייתי ציפור דרור – באתי והלכתי חופשי, כאוות נפשי, כפי שהתחשק לי.

אהבתי לרכב באופניים של דודני בשבילי הקיבוץ, כששערוטיי מנוענעים ברוח. בעיר לא יכולתי לעשות זאת. הוריי אסרו לי במפורש לרכב על האופניים שלי על הכביש, בגלל כלי הרכב שנעו שם ובמידרכה התהלכו אנשים, ילדים וכלבים. ציפיתי כל השנה להגיע לקיבוץ ולרכב על האופניים.

הילדים הזמינו אותי לאכול בחדר-האוכל איתם. באתי פעם, אבל לא המשכתי – העדפתי שלא לבוא לאכול בחדר האוכל עם הילדים. הילדים אכלו באיזור נפרד באולם, עם מיזנון הגשה מיוחד בשבילם. התפריט לא היה כל כך לטעמי (שניצלים... תפודים מטוגנים...).

אני העדפתי לאכול עם אחד הדודים, או לבד.

כשבאתי לבד, אם מישהו שאל מי אני, עניתי "אחיין של פאפצקי" ומיד הגיבו "נעים מאוד, בבקשה". אלי לציין שכאשר הצהרתי ש-"אני אחיין של פאפצקי", כל הדלתות נפתחו לפני והרגשתי בן-בית בכל מקום.

בחדר האוכל אהבתי לשבת לאכול דווקא בשולחן עם חברים ולגשת לדלפק ההגשה, לקחת בעצמי צלחת ולבחור מה שהתחשק לי, מבלי שאף אחד יתערב ויגיד לי מילה, שלא כמו בבית, שאימא טירטרה לי את המוח עם הוראות מה עלי לאכול. הצליחה לקלקל לי את התיאבון עם "זה אתה חייב לאכול...", זה בריא עצמות...". התוצאה: אכלתי בקיבוץ כפול מאשר בבית.

כאמור, הדלתות נפתחו לפני כשאר אמרתי שאני אחיין של פאפצקי ומיד הרגשתי בן-בית בכל מקום. מסתבר ש-"פאפצקי" דודי היה שם דבר

בקיבוצו. הוא מילא בתפקידים מרכזיים: מזכיר, גזבר ועוד... בקיצור – חבר חשוב ונערץ.

לדוגמא: הכניסה למפעל הייתה "אסורה בהחלט לזרים", אבל לאחר שהזדהיתי כ-"אחיין של פאפצקי", יכולתי להסתובב בכל המפעל חופשי, כרצוני, כאילו היה רכושי הפרטי.

דודי פאפצקי עבד עם המכונה הכי גדולה במפעל – מכבש 10 טון, עם גלגל-תנופה ענק, בגודלי. הכול רעד במכות שנתן. על מנת שהמפעיל לא ישכח, אצבע איפה שלא צריך, כדי שהמכבש ייתן מכה, היו חייבים, למען הבטיחות, ללחוץ בבת אחת עם בהונות שתי הידיים על שני כפתורים מרוחקים זה מזה, לחיצה קלה ו-"הבוווממם! איזה מכה!

גם אהבתי לבקר במתפרה, מקום עבודתה של דודה חנקה. היא תפרה בגדים לילדי הקיבוץ. אמרו לי חברות שעבדו שם שהיא התופרת הכי טובה בקיבוץ. לא תיארתי לעצמי אחרת...

לא היה לי משעמם בערבים. דוד פאפצקי ודודה חהנקה לא השאירו אותי לרוב בבית לבדי. הם לקחו אותי איתם כשביקרו אצל חברים, להצגת סרטי קולנוע ולהופעות תרבותיות במועדון החברים. רק בשבתות, כשהלכו לשיחת הקיבוץ, נשארתי לבד בבית. לא פחדתי. הרי בקיבוץ אין ממה לפחד.

רק יום אחד הייתי עצוב בקיבוץ: היום בו נגמרה החופשה שלי ונסעתי הביתה. הדוד, הדודה, הדודן והדודנית, ליוו אותי עד לתחנת האוטובוס. הדוד נשא את המזוודה הקטנה שלי. לא דאגתי מי יסחוב אותה אחר-כך, כי ידעתי שהוריי ממתינים לי בתחנה המרכזית בתל-אביב.

האוטובוס החל לנסוע. דרך החלון, נפנפתי ביד לשלום לדודים ולדודנים. לא בכיתי, אף כי היה לי חשק. היה לי...

*

השנים חלפו. הם תמיד חולפים... גדלתי, הבגרתי. התחנתתי. הבאנו ילדים לעולם והם בירכו אותנו בנכדים. דוד פאפצקי ודודה חנקה נפטרו... שמרתי קשר עם הדודנים, שמתאכסנים אצלנו כמזדמנים לתל-אביב (יש לנו בית גדול), אבל בחופשים אנחנו נוסעים בסרך ככלל לחו"ל, לאילת ולאטריום שונים. בקיבוץ אנחנו מבקרים לעיתים רחוקות, בשבתות ובחגים.

השנה קיבלנו הזמנה מהדודן לחג הביקורים בקיבוץ. חגי פסח והביכורים היו החגים הכי אהובים לנו בקיבוץ של פאפצקי ותמיד נהייתי מאוד כשהזדמן לי להיות נוכח בהם. כבר שנים רבות שלא הייתי שם, לכן שמחתי בהזמנה.

*

"אני אחיינו של פאצקה", הזדהיתי, ושער הקיבוץ נפתח לפני הרכב בו נסעתי עם אשתי ושניים מנכדיי, כאילו אני עלי-בבא המצווה "פתח, סזמו!".

"בבקשה, ברוכים הבאים!". דוד פאצקה המנוח עדיין שם דבר בקיבוץ...

לא הייתה לי בעיה לאתר את הבית של הוד, בו גר בנו, דודני, אבל לא מצאתי מקום חנייה לרכב. בלית ברירה, נאלצתי לעמיד אותו על הדשא של הבית, למרות מפרצי-חנייה שסללו בשפע לצדי כל הכבישים ולמרות מגרשי החנייה הרבים. לכל כיוון שהסתכלתי, שורות אוטומובילים, שהשתלטו על הנוף... אם תשאלו אותו מה זה קיבוץ, אענה "מגרש חנייה".

אין זה השינוי היחיד שהתגלה לי. הם רבים – הקיבוץ של דוד פאצקה, השתנה בעיני ללא היכר.

לא אוכלים יותר בחדר-האוכל – השכירו אותו לגורם חוץ, המתפרה של דודה חנקה הלכה איתה מהעולם... אין יותר לינה משותפת של הילדים בבתי הילדים – הם לנים בבתי הוריהם. במקום המכולת הצנעה, בה החבים לקחו בחינם את מרבים מוצריהם, הקימו סופר-מרקט, בו כל מוצר מזון רצוי – בכסף...

עם שנוי תקנות והנהגת ההפרטה, אורחות החיים בקיבוץ השתנו. רוב החברים עבדים בחוץ והמשכורת נשארת אצלם, פרט למיסים לקיבוץ ולממשלה. חלקם כבר הספיקו לחסוך למימון בניית קומה שנייה לבית. ועוד כהנה וכהנה... לא אוסיף. כדי לא לאריך.

*

טכס הביכורים לא התקיים כמו פעם בשדה פתוח, באחו, בשטה מירעה, שכיסחו במיוחד, עם שורות של חבילות קש ששימשו לישיבה (חברים הביאו שמיכות כיסוי), כי אם במשאה הרחבה מול חדר-האוכל לשעבר. הקהל הרב, עקב האורחים הרבים, ישבו בנוחיות בכיסאות פלסטיות. תכנית יפה ומגוונת של שירה המקהלה, ריקודית ומצגות הוצגה על במה והיא זרמה ברצף וארגון מופתיים. שמתי לב שהצופים יצאו מרוצים. אני לא! היו חסרים לי שבעת השערים הגדולים עטורים בשבעת המינים, הטרקטורים והפלטפורמות המקושטים של הענפים החקלאים (אין כמעט יותר גאלה...), המשלחות שלהם עם הביכורים. היכן ילדי היסודי שהביאו את המנחות של משק הילדים? הם קיבלו את הפרס הראשון ובצדק!

אני מתגעגע לקבוץ של דוד פאצקה... **סוף**

04. סינדרלו בארץ הגלובים – מאת נחום מנדל

סינדרלה הוא סיפור ילדים שבוודאי כל העולם מכיר, כך אני מאמין. יתומה שאימה הורגת ובתה הולכות למסיבה מפוארת בארמון הנסיך ואותה משאירות בבית. אתם מכירים את הסיפור של סינדרלו, היתום שאימו החורגת ובתה הולכות למסיבה מפוארת ואותו משאירות בבית? סינדרלו הזה הוא אני!

טוב, אספר את סיפור, ראשון ראשון אחרון אחרון.

לאחר פטירתה שאימא המנוחה ונשארת יתום מאם, אבא שלי, שלפרנסתו היה סוכן-נוסע, לא היה אצל מי להשאיר אותי בתקופות שנאלץ לנסוע מהעיר. אני חושב שזו הסיבה מדוע התלתן שוב כל כך מהר – שתהיה משהיא בבית שתטפל בי בהעדרו.

מתוך הגינות אלי לציין שהאימא החורגת החדשה שלי אינה מרשעת כמו הזו של סינדרלה. ההיפך הוא הנכון. היא אישה חביבה ומסורה, שמשתדלת למצוא חן בעיני. אני הוא מי ששומר מרחק – אינני רוצה שתתפוס לגמרי בלבי מקומה האימי האמתית. יש לה בת, מבוגרת ממני – גילה כפול מגילי.

הבת הזו בחורה מגונדרת העסוקה רוב הזמן בענייניה ורק עתים רחוקות, כשזקוקה לי. למשל, כדי לספר לי על הבחורים שמתזרים אחריה והוא רוצה להיוועץ איתי את מי לבחור. היא מתלבטת מאוד ולא יודעת איך להחליט. מה דעתי?

אני חושב שהיא חושדת שאם תמשיך להתלבט "תפסיד את הרכבת" ותישאר בתולה זקנה. הרי כל בחורה צעירה בגילה מפחדות להישאר בתולה זקנה.

אינני מבין גדול בעסק הזה שחיזורים ו בתולות זקנות וגם אינני מוכן לקחת אחריות על החלטותיה, לכן שוחק ולא אומר כלום, אבל מתוך נימוס – הרי אני נימוסי! – אני מאזין בהקשבה את דבריה. היא כנראה מרוצה ממני, כי מודה לי בהתלהבות על עזרתי. כך גיליתי ששתיקה היא עצה טובה...

החיים בבית התנהלו כסדרם – לי אין על מה להתלונן. מצדי הכול שפיר, אך אתמול חשתי תיכף בבוקר בתכונה מוזרה בסיבה. אווירת מתח. מסתבר שהאם והבת קיבלו הזמנה לנשף בארמון, אירוע בעל חשיבות עליונה עבורן. לי הן מיד הודיעו שאשאר בבית, כי הנשף אינו מתאים לגילי (תראו בהמשך שבכל זאת השתתפתי בנשף). כעת הבנתם מדוע כינתי לעצמי סינדרלו?

בטרם הספקתי להגיב האם ניחמה אותי שאם אתנהג יפה, תיקח אותי לקונדיטוריה לבחור לי עוגה ובנוסף אין לי ממה לפחד, כי יסגרו את הבית ואיש לא יוכל להיכנס.

כאן אלי להבהיר פרט חשוב. אינני יודע כיצד אימי החורגת גילתה את חולשתי לעוגת של הקונדיטוריה והיא ניצלה בחוכמה את הגילוי כדי לשלוט בי – עניין פשוט של "תן-קח". אם אני מנהג לשביעות רצונה, היא לוקחה אותי לקונדיטוריה לבחור לי עוגה ואם לא – היא לא לוקחה אותי לקונדיטוריה לבחור לי עוגה. מה אגיד לכם? סחטנות מתוחכמת, שוט-וגזר...

לא הייתי אמור ללכת לנשף, אך לא ויתרו עלי בהכנות. הלכו לקנות שמלת ערב חגיגית לבת. בבית היא לבשה אותה על מנת לשפר ולהתאים אותה לגופה. היא קרא לי להיוועץ איתי, ה-"מומחה לשמלות", אם השמלה בסדר עליה או שמא לדעתי יש לעשות משהו.

בחנתי אותה בכובד ראש. ביקשתי שתסתובב לכאן ולכאן, להרים את הידיים, להוריד אותן, לשבת בכיסא, לקום... לאחר התרגילים האלה, התרכזתי רציני

לשקול את פסק הדיני. הצטרכתם לראות השמחה שפרצה בבת הורגת שלי, כשקבעתי שהשמלה הולם לה ככפפה.

אמרה "תודה, תודה" וחיבקה אותי, לראשונה.

סוף-סוף הגיע הערב המיוחל והנשים נסעו לנשף. שמעתי שסגרו במפת את דלת הכניסה לבית. עייף מהיום המטורף שהיה לי היום, לבשתי את הפיז'מה הכחולה המבריקה שלי ונשכבתי לישון במיטתי.

נרדמתי.

*

חשתי שמישהו מתקרב למיטתי. פחדתי. פקחתי את עיניי וראיתי ילד בערך בגילי, לבוש חליפת-מדים אדומה עם בפתורים מוזהבים, כמו נער מעלית בבית מלון מפואר. עמוד כולו חיוך לבבי. נרגעתי.

"מי אתה? איך נכנסת?"

"אני גלובי מארץ הגלובים. שמי גלאב ואני מוניתי לשרת אותך. לא נכנסתי לחדר, כי כבר הייתי כאן, אצלך. באתי לקחת אותך לנשף הנערך בארמון הנסיכה. בוא איתי. אסביר לך הכול בדרך". הלכתי.

אינני מבין כיצד עברנו את קירות הבית עד הרחוב, היכן חיכתה לנו כרכרה, כרכרה עם שני גלגלים. היה לי מוזר, אבל שתקתי, לא אמרתי כלום.

גלאב עלה לכרכרה וישב במושב ואני בעקבותיו. התמקמתי לידו.

"איפה הסוס?", שאלתי.

"אין צורך. גם אצלכם כלי הרכב נוסעים בלי סוסים. יש להם כוחות-סוס במנוע, אבל לסוסים לא זקוקים. כך גם הכרכרה שלי. אני חושב שיש לה כוח-סוס, אבל אינה זקוקה לסוס ולא לדלק ועוד יודעת לעוף..."

משיכה קלה במושכות והכרכרה החלה להתרומם... והתרומם... והתרומם...

"תחזיק את עצמך חזק, בל תיפול", הזהיר גלאב. נאחזתי בזרועו.

כשהתרוממנו לגובה רב, גלאב סימן קלוב במושכות והכרכרה עפה קדימה במהירות גדולה. הנוף נעשה בהיר כמו באור יום. למטה המראה מרשים ביותר – דילגנו מעל הרים וגבעות, מעל נהרות ושדות מעובדות, מעל ערים וכפרים...

גלאב הסביר לי שאנחנו עפים בארך הגלובים, שנמצא בתוכי, הדמיוני. השורש של המילה "גלובי" הוא "גלובוס", כדור הארץ, אך לדעתי הכינוי איננו מתאים, כי ארץ הגלובים, הדמיון שלך גדול הרבה מכדור הארץ ואפילו מכל היקום – הוא אין סופי, אין לו גבולות... יש כמות רבה של מחזות, מיושבות בדמויות שאתה מכיר או ששמעת עליהם. אספר לך רק דוגמאות אחדות, כי עוד מאט אנו מגיעים לטירה.

מחזו סיפורי ילדים, בגדול והרחב. תמצא שם: סינדרלה, שלגייה ושבעת הגמדים, כיפה אדומה, היפיפייה הנרדמת, פינוקיו, עלזה מארץ הפלאות, גוליבר, דמויות של סיפורי גרים ואנדרסן... ועוד ועוד ועוד,

מחזו המיתולוגי המיושב על ידי יופיטר, ונוס, מינרווה, הרקולס, אורפיאוס, אפולו...

מחזו הקולנוע הענקי, עם השמן והרזה, צ'רלי צ'פלין, רובין הוד, קפיטן בלוד, טרזן, מרי פופינס, מיקי מאוז, פופאי...

מחוז תנ"ך, עם אדם וחווה, נח והתיבה, אברהם אבינו, משה רבינו, שימשון הגיבור, דוד המלך, שלמה המלך, המכבים... מחוז זה כדאי לנו לבקר כשתלמד את התנ"ך, כי אז יתווספו דמויות רבים מאוד.

הנה, אני כבר רואה את הטירה. אכן התקרבנו לסלע עצום כמו הר ובפסגה, על השפיץ, טירה מרשימה ביופייה. שער נפתח והכרכה נכנסה פנימה, לחצר. ירדנו ונכנסנו לארמון. מה אומר? עוד לא ראיתי דבר כזה – אולם עצום כולו שיש עם תיקרה גובה רב. אין זמן ומילים לתאר מה הלה שם!

עלינו גרם מדרגות ממורק ומבריק, שחור ורחב, מגרניט שחורה, לאולם הנשף. רק היו שם ילדים בבגדים מגונדרים ואני בפיז'מה הכחולה המבריקה שלי – בוודאי חשבו שזו חליפת-ערב מהאופנה המודרנית האחרונה בפאריס...

מול הכניסה ישבה הנסיכה, בכורסה רחבה על במה קטנה צמודה לקיר. איזה ילדה יפה! שמלתה הלבנה מהודרת ביותר וראשה עטור כתר זהב קטן מקשט יהלומים. מיד כבשה את לבי...

גלאב הוביל אותי אליה והציג אותנו אחת לשני. השתחויתי ונישקתי את היד שהשתה לי, כפי שראיתי בסרטי קולנוע.

"אני סינדרלו ונעים לי להכירך."

"גם לי להכירך. אני הנסיכה, בוא שב לידי". ישבתי.

שוחחנו בניחותא שיחת רעים. כשהתזמורת החלה לנגן ואלס ולנאי, הנסיכה שאלה "האם תרקוד איתי?".

"בכבוד רב!". נעמדתי מולה, לקחתי בעדינות את ידה והלכנו לרחבת הריקודים. הילדים פינו לנו מעבר וכשהגנו למרכז, רקדנו בקצב המנגינה. לא יעדתי לרקוד, מעולם לא רקדתי, אך התגליתי כרקדן מעולה. הסתובבנו מהר וחיבקתי חזק את הנסיכה, שלא ניפול מהסחרחורת. בגמר הריקוד גלאב משך את שרוולי "תסלחו לי. סינדרלו חייב לחזור לביתו. ה-"חורגות שלו" עמדות להגיע". הביטוי "חורגות שלו" מצא חן בעיניי...

לוויתי את הנסיכה לכורס ה שלה. נפרדנו כידידים ותיקים ואני, בנימוס המאפיין אותי, שוב השתחויתי לפניה ונישקתי את היד שהושיטה לי.

*

הכרכרה חיכתה לנו בחצר. לא עלינו עליה, כי גלאב אמר לי שכיוון שאנחנו בחצר של הנשיכה, ברצונו להראות לי דבר מעניין שבוודאי יעניין אותך – כלב בעל שלושה ראשים ששמו סְרָפְרוּס.

גלאב הסתכל בשעונו "סינדרלו, בוא נמהר. אין לנו הרבה זמן... זה פה תיכף פפינת הארמון".

"אבא סיפר על כלב בעל שלושה ראשים במיתולוגיה היוונית ששמו סְרָפְרוּס..."

"נכון, לכן הוא פה. כל הדמויות בסיפורים שאתה מכיר ושפרו לך נמצאות הארץ הגלובים שבדימיון שלך".

במידה שהתקרבנו לפינה, הבחנתי בדמות מוזרה של כלב ענק עם שלושה ראשים. משהו מפלצתי ומפחיד נורא. פחדתי. נצמדתי לגלאב ואחזתי חזק בזרועו.

"אל תפחד. הוא בכלל לא אליים ולא מסוכן. ההיפך הגמור הוא הנכון – הוא עדין ולבבי. אל תתרשם מהרושם. אל תסתכל לקנקן, אלא לתוכו".

"אני מכיר את הפתגם הזה".

כשהגענו לי הכלב, גלאב פתח ואמר "סְרָפְרוּס, נא להכיר את סינדרלו, שבדמיונו ארץ הגלובים שלנו".

הוא הגיב בקול צרוד של בס, אבל ידידותי "ברוכים הבאים!". פחזי נמוג.

"מה אתה עושה פה?", שאלתי. "אבא סיפר לי שאת שומר בשער הגיהנום".

"הייתי. לא אהבתי את התפקיד שלי. נימאס לי להפחיד ולהבריח. משרה זו אינה מתאימה לאפי שלי. ברחתי!".

הוא נשם עמוקות והמשיך "בתילה היה לי קשה מאוד, כי לכל מקום שהגעתי, ברחו ממני. רק כאו הנסיכה הנדיבה קיבלה בכבוד ונתנה הוראה לאדריכל הטירה לתכנן ולבנות עבורי מלונה מודרנית ורחבה התואמת את צורכיי".

בראותו שהתרשמתי מדבריו, סְרָפְרוּס הזמין אותנו לבקר במעונו.

היה באמת מרשים. מרווח, עם מיטה גדולה לכלב, פינת בישול, מזגן וטלוויזיה, הפעם כראשונה שראיתי טלוויזיה במלונה של כלב.

"נזוז מהר, סינדרלו. אנחנו כהר מאחרים".

נפרדנו בחיבוקים ורצנו לכרכרה. עלינו עליה והיא טסה הביתה,

"גלאב, איך יתכן שאנחנו בתוך הדמיון שלי".

"אל תשאל אותי שאלות שאין עליהן תשובות".

"למה באת רק הפעם?"

"חשתי שאתה זקוק בי. אם תהיה בעתיד שוב שקוק כך – אבוא".

*

במחרת הבוקר התעוררתי רענן, עליז ושמח. ה-"חורגות שלי", כפי שגלאב קרא להן, השתוממו על מצב הרוח שלי. לא סיפרתי להן היכן הייתי ושרקדתי עם נסיכת האמון, כי הן היו עצובות ומתוסכלות. לא נהנו בנשף שלהן. לא שמו לב עליהן. הנסיך לא הזמין את הבת לריקוד. השתעממו... ריחמתי עליהן ושתרתי. לא רציתי לזרות מלח על הפצעים.

כן שאלתי, כבדרך אגב, האם לדעתן התנהגתי אמש יפה. הן הנינו את הרמז לקחו אותי לקונדיטוריה לבחור עוגה לטעמי.

סוף

05. חיפוש אחר יטי – מאת נחום מנדל

פרופסור אלפרד פינצקוק הוא אנתרופולוג במקצועו, בגיל העמידה, בעל מבנה גוף אתלטי. אדם גלמוד ובוודד, שתעסוקתו באנתרופולוגיה כל עולמו וכל חייו – שום גבר אחר אינו מעניין אותו. הוא מחלק את יומו בין הרצאותיו באוניברסיטה לבין הספרייה. כל הידע ומידע שלו על אנתרופולוגיה שאב מקריאת ספרים ומחקרים של באנתרופולוגים אחרים, דבר המתסכל ומצער אותו מאוד. מעולם לא הזדמן לו להשתתף במשלחת מחקר אנתרופולוגי בשדה.

אוניברסיטה-ספרייה, ספרייה-אוניברסיטה – זהו כל חייו... וום אחר יום חלפו הימים בשגרה משעממת נוראית ומשגעת, עד שקרה דבר שטרף לו את כל הקלפים – נפל לידו עיתון בו קרא הידיעה המרעישה שמשלחת אנתרופולוגים מצאה במורדי הר הימלאיה בטיבט עקבות של רגל יחפה, דומה לרגל אנושית, אבל גודלה לפחות כפול. סביר שהיא דריכה מ-"איש השלג", יטי.

ידיעה זו זעזעה כל נימי נפשו וגופתו, הרתיחה את דהו – בקיצור, שיגע אותו... חסל סדר השלווה. חייו התהפכו ולא מצא יותר מנוחה. תתארו לכם מה היה קורה אם הוא, פרופסור לאנתרופולוג אלפרד פינצקוק, היה מגלה את האטי: בכל רחבי העולם, בעמוד הראשון של העיתונים, בסידורי החדשות ברדיו ובתוכניות החדשות בטלוויזיה, היו מפרסמים שהפרופסור לאנתרופולוג המפורסם אלפרד פינצקוק גילה את היטי. כלומר שהוא נהפך פתאום מפרופסור סתם, אנונימי, אלמוני, ל-"הפרופסור המפורסם"! מי יודע? אולי אפילו יזכה בפרס נובל?

הרעיון למצוא את יטי נדבק לפרופסור כאובססיה שלא ניתן להתפטר ממנה. כל יום שעבר היא גברה והתעצמה. היה מתקשה ללמד את שיעורים שלו באוניברסיטה ולהתרכז בקריאת ספרים ומחקרים בספרייה. כך אי-אפשר להמשיך, חייבים להכריע: לחפש או לא לחפש את היטי? הוא הכריע: לחפש! יש דברים שקל לומר אותם, אבל קשה לבצע.

כיצד נגשים לחפש יטי? ברור שיש לנקוט במספר פעולות פרלימינריות, מקדימות. כאיש מדע, התיישב במכתבה עם נייר ועט כתיבה, חשב, שקל ורשמ את הסעיפים, ראשון ראשון, אחרון אחרון.

הכבש התמים הפך לנמר המזנק על הטרף. שום דבר לא יעזור אותו בדרכו. צריך היה לפעול – פעל!

ראשית חוכמה, כמובן, לברר אם יוכל לגייס את ממימון הדרוש למסע החיפוש בהימלאיה. קצת טרחה, אבל לא נורא. בבנק שלו בירר את סכום הכסף לרשותו ובראיון עם המנהל שאל גובה האשראי שיוכל לקבל. המהל היה נדיב כלפי הלקוח הוותיק, שלא עשה אף פעם בעיות, והקציב לו סכום מכובד, מעל לציפיותיו. גם הורה להפיק לו במקום כרטיס אשראי בינלאומי בו נקוב את גג הסכום שניתן למשוך בו.

ביציאה מהבנק עם הכרטיס האשראי החדש, הפרופסור חש שהמשוכה הראשונה מאחוריו.

מה הצעד הבא? להכין את הציוד הדרוש לטיפוס ההימלאיה. קודם כל עליו לברר מה דרוש. לשם כך פנה לאגודה הגאוגרפית בעיר. סיפקו לו שם חומר למכביר ואף נתנו את הכתובת של מדען שהשתתף במשלחת שתפסה להימלאיה. כדאי לו להיפגש עמו.

הפרופסור יצר קשר עם המדען והם נפגשו. היה לך באמת כדאי, כי קיבל עצה טובה. אין צורך לסחוב מכאן מטען כבד עם ציוד. במרגלות ההימלאיה, בהן חנויות המתמחות הציוד לטיפוס הרים, ימצא בהן כל מה שזקוק. גם מסר לו כתובות ומידע מועילים. עוד משוכה מאחוריו.

מה הצעד הבא? להוציא דרכון ולהטביע בו את האשרות הכניסה לארצות בהן יבקר. סתם התרוצצות וכאבי ראש...

והלאה? השלב הקל ביותר: לקנות את כרטיסי טיסה וגמרנו – והנה הפרופסור לאנתרופולוגיה אלפרד פינצקוק במטוס הטס להגשמה את חלום חייו.

*

בעזרת ההמלצות של המדען, הפרופסור הסתדר לא רע. הכול הלך חלק, במישרין. האיש מהקונסוליה אכן סייע לארגן צוות של מדריך ושבעה סבלים, לנשיאה על גבם את הציוד שקנה. כולם מאומנים בטיפוס על הימלאיה.

המדריך הסתכל בתרשים המסלול שהפרופסור הראה ואמר שמכיר היטב את דרך. הזהיר לפרופסור שהקטע המסומן האחרון, קרוי "שביל הסטן", באורך קילומטר בארך, מסוכן ביותר. הוא צר, בצדו אחד מדרון תלול ובשני, תהום. לעתים קרובות נופלים עליו מפולות, גושי שלג.

לא, הפרופסור לא נירתע. במחרת השכם בבוקר יצא השירה לדרך.

הם הלכו במרץ, הלכו ותפסו, הלכו ותפסו... כשירד חושך הלילה, חנו וישנו בשקי שינה שהסבלים הביאו ומהשכם בבוקר המשיכו ללכת ולתפס, ללכת ולתפס... ביום השלישי של הליכה מאומצת הגיעו לשביל השטן וחנו למנוחה

והתארגנות. המדריך הבהיר שאסור ללכת בשביל ביחד. עקב סכנת מפולות שלג, רצוי שיתקדמו אחד אחד, עם מירווחים גדולים מאוד בינם. כך לא מסכנים את כולם. בנוסף, חייבים לשמור על שקט מוחלט – עקב ההד העצום שנוצר במקום, כל רישרוש עשוי להיהפך לרעש שיגרום למפולת. הפרופסור התנדב ללכת הראשון, המדריך אחריו והסבלים אחריהם, בהפסקות של מאה מטר לפחות. הפרופסור צעד במהירות, בפסיעות גדולות ובטוחות. פתאום שמע משהו מוזר, הביט כלפי מעלה והבחין בכדור שלג שהחל להתגלגל לכיוונו. הוא פתח בריצה מטורפת, כפי שלא רץ בימיו... שמע את גוש השלג שהידרדר מאחוריו. כבר היה במקום מיבטחים בסוף השביל. התיישב ונשם לרווחה, באיטיות וחוזק. השלג נפל לתהום. בחלפו מעל השביל והשאיר עליו ערימה שסתמה את המעבר דרכו.

הפרופסור המתין והמתין ואף אחד לא הופיע. הוא החריש, כי אסור לצעוק. השביל חסום בשלג. הוא מיואש – לא ידע מה יעשה, בלי אוכל, בלי כלום... מחוסר מוצא, קם הלך הלאה, לאורך צלע ההר. שיפע המידרון שלידו התמתן, בצד השני התהום הלך והתרחק – לפניו רמה שטוחה מתרחבת. לפתע השגיח בצורה נעה במרחק רב. האובססיה שלו דחפה אותו והגביר מהירותו. אדרנלין הוזרם בדמו וחש קל כאיילה. רץ נפעם לקראת הצורה המושנה, שבמידה שגדלה עם התקרבותו, קיבל דמות של אדם או גורילה ענקיים. האם הוא גילה את היטי? הדמות התקדמה לקראתו בצעדים צרים כבדים, עד שנפשו קרוב ונעמדו פנים אל פנים. אחד בחן את השני. לדמות המוזרה גובהה לפחות כפולה מהפרופסור, שבקושי הגיע לפופיק שלו, גופו כולו מכוסה שער צפוף, ארוך וכהה.

הפרופסור ניסה ליצור קשר עימו, בסימני ידיים ומימיקה. והנה ההוא הזיז את שפתיו ופלט "You are welcome". באנגלית!

הפרופסור נדהם מהשתוממות "מי אתה? מנין האנלית שלך?".

"שמי פיליפ קיינישט. בוא למעוני ונשוחח". הסתובב והלך – הפרופסור אחריו... בשומעו לדבר כה בנועם, הפיגו חששותיו.

הלכו בדממה כברת דרך והמשיכו במורד ההר עד לפיתול סלע, שמאחוריו חור, פתח למנהרה צרה ונמוכה. הענק השתחל לתוכה והפרופסור בעקבותיו. הם זחלו זמן מה בחושך מוחלט, עד שהתרוממו במערה רחבת ידיים, כבירת ממדים, ממש, בה שלט מן אור מעומעם ירקרק בהיר-בהיר. כשעיניו התרגלו, השכיל לזהות את הסביבה. המערה עצומה באמת! התקדמו מעל רגבים והגיעו למשטח בסלע, קטן, אבל חלק ונקי.

"זה הבית בו אני גר", הציג הענק. "בוא נשב ונשוחח".

הפרופסור התיישב והביט סביב-סביב. מרשים.

"הבהירות במערה אינה תוצאה של אור השמש. סביר שהתאורה בגלל פליטת קרינה פלואורסצנטית מחומר רדיואקטיבי בתקרה. הוא לא נכבה כבר שנים. ייתכן שלתמיד. לא חקרתי כי אינני יכול לתפס לגג".

"אני פרופסור לאנתרופולוגיה אלפרד פינצקוק. באתי להימלאיה לחפש יטי. אתה כזה?".

"אינני יודע. אולי...".

שקט קצר והענק המשיך "כפי שאמרתי לך, שמי פיליפ קיינישט, יהדי אמריקאי מלוס אנג'לס (בפגישתם הראשונה, הפרופסור שם לב שאיבר המין של הענק השעיר עבר כריתת הערלה). סיימתי באוקספורד את לימודי הגאולוגיה ובמסגרת פרויקט הגמר הצטרפתי למשלחת של מדענים שיצא

למורדות ההר הימליה למסע מחקר". הוא נשם עמוק ונשף. "באיזור בו אנו נמצאים כעת. נדמה שהתרחקתי מדי כשעליתי במידרון לבדוק משהו. ראיתי את הפתח המנהרה ולא שלטתי בסקרנותי – נכנסתי בה. המערה הרשימה אותי! תיכף הבנתי שהיא מכילה אוצר בלום של ממצאים גאולוגיים נדירים. הייתי מוקסם... לא התאפקתי – ניגשתי להזבונן פה ושם. הזמן עבר וכשיצאתי החוצה, המשלחת נעלמה, בלי להשאיר עקבות. פשוט נעלמה... בלית ברירה, סימנתי בדרך שהלכנו, עם אבנים, חץ המצביע לפתח המנהרה – בדרכה בחזרה המשלחת בוודאי תבחין בה חזרתי בינתיים למערה – הסקרנות המדעית... מאז אני כאן, עד היום..."

"ממה אתה מתקיים? מה האוכל שלך?"

"ובכן. גיליתי מקום במערה, שטח מלא פטריות ענקיות. בטוח שהן אינן רעילות, טעמתי אחת – חמוץ-מתוק בדיוק לטעמי. מאז אני אוכל אותן יום-יום... זהו מזוני היחידי".

"אתה לא נראה מורעב".

"נכון! אך כאן התרחשו דברים מוזרים. בתחילה לא קרה לי כלום. רק כעבור ימים רבים הרגשתי שאני אט-אט מתחזק ומתעצם. השרירים התפתחו וגדלו. גם כל גופי, עד שהגעתי לממדים של היום. בגדי נעשו קטנים עלי ונאלצתי להתפטר מהם ונותרתי ערום, אבל אינני סובל מקור, עקב השיער העבות שצמח בגפי. מה אומר לך? הרגשתי טוב כך... בתחילה היה לי קשה ביותר, אך התרגלתי, אין לי מושג כמה זמן אני כאן, ללא יום, ללא לילה".

"מעניין", הגיב הפרופסור.

"אתה האדם הראשון שלא ברח ממני. מי שפגש אותי, ברח. שמע, אלפרד, עלי להזהיר אותך. אם תאוכל את הפטריות, משום שאין כאן מזון אחר, לא יקרה לך דבר בימם הראשונים כלום! אבל אם תמשיך, תיהפך ליצור כמוני. עליך להחליט אם להישאר במערה או להסתלק ממנה לפני שיהיה מאוחר מדי".

"אלך, אבל אצטרך להתעכב יומיים-שלוש, שהשלג על שביל הסתן יפשיר, שאוכל לעבור. אולי תחזור איתי?".

"לשם מה? שיניסו אותי לקרקס או לכלוב בגן החיות, כמוצג מוזר? כבר אגמור כאן את ימיי... התתרגלתי".

השניים התיידדו והשיחות בינם קלחו ללא הפסק. ויליאם הענק אינטלקטואל משכיל, בעל אשכולות. היה להם על מה לדבר.

הגיע הרגע להיפרד. הענק ליווה את הפרופסור עד שביל השטן. יותר לא היה מוכן. התחבקו בחום וכל אחד הלך דרכו.

לפני לצאת את המערה, הפרופסור הצטייד בציידה – מילא אץ הכיסים בפטריות. עם אכילתם חש שביעה, מרץ וחוזקה, אבל טרם הספיק לגדול ולהצמיח שער.

הוא צעד במרץ ונחישות בדרך לחזרה, יום ולילה, עם הפסקות קצרות לפוש קצת.

בבואו לעיירה פגש את המדריך והסבלים, ששמחו לראותו וחיבקו אותו בהתלהבות. חשבו שמהרג. הערמת השלג שהצטבר על השביל מנע הן המעבר, הן הראות אחריו.

הפרופסור לא סיפר לאיש על הענק והמערה, כי ממילא לא יאמינו ויחשבו שהוא בדאי, או חוזה תעתועים. נכון שלא יקבל פרס נובל, אבל לפחות נשאר בחיים וחווה חווייה מרתקת בלתי נשכחת.

רק על דבר אחד הצטער – מדוע אכל את כל הפטריות שהביא ולא שמר לפחות אחת לבדיקה במעבדה....

*

אפילו. הפרופסור האמריטוס לאנתרופולוגיה אלפרד פינצקוק ניפטר בשיבה טובה גיל 93. שימו לב: "פרופסור אמריטוס" ולא "הפרופסור המפורסם"!

אני, המחבר של הסיפור שלפניכם, הייתי תלמידו, הוא היה המנחה שלי בעבודת הגמר שלי ונתמנתי אסיסטנט שלו. עבדנו יחד שנים ונהיתי חברו הקרוב ביותר – נדמה לי, היחידי בעולם. הוא סיפר לו את סיפורו והרשה לו לכתוב אותו, בתנאי שלא יתפרסם בחייו. נשבעתי. כנראה היה זקוק לספר למישהו....

קיימתי את שבועתי – שמרתי את הסיפור הכתוב בכספת, עשרים שנה!

סוף

Jo .06 – מאת נחום מנדל

בהיותי רווק נהגתי לאכול ארוחת צהריים במסעדת הפועלים ברחוב אלמבי בתל-אביב. האוכל היה לטעמי ומחיר סביר בהחלט.

פעם התיישב בשולחני בחור די רזה וגובהו בינוני. נדמה שגילן כשלי. שקט ונימוסי, לא הירבה במילים. היה אומר שלום והולך. נפגשנו לעתים עוד פעמים ושמתי לב שהוא מחפש לשבת בשולחני, בדרך כלל במקומו הקבוע, ליד חלון הפונה לרחוב.

מהשיחות המעטות שקיימנו – גם אני השתדלתי לקמץ בדיבור, למרות שמטבעי אבי דברן – הצלחתי לגלות שני נתונים הודותיו: שהוא עולה חדש ושמו Jo, ג'ו... זה הכול. העברית שבפיו הייתה טובה, שוטפת. מעולם לא סיפר לי את שמו האמתי ולא הוסיף שום דבר כמידע נוסף. ממנו לא שמעתי יותר נתונים. אני חושד שהוא מחפש את חברתי משום שאני אינני מטרטר את מוחו עם שאלות חתרניות ועם פטפוטי סרק. אני אדם סקרן, אבל מכבד את אופיו ושותק. ככה המשכנו תקופה ממושכת וחשתי שנוצרה ביננו מן ידידות מוזרה. בראש השנה איחל לי "שנה טובה" בחיבוק חזק.

באחד הימים התעניין, להפתעתי, איך אני גר. סיפרתי לו בקיצור מרבי "אני מתגורר בקרבה, בקומה עליונה של בניין ישן בעל שלוש קומות. החדר שלי גדול ודי מרווח, עם מטבח ושירותים משותפים לשכנים – משפחה של זוג צעירים עם ילד קטן. אנחנו מסתדרים יפה". השתוקקתי. הוא האזין בהקשבה ומכובס, לא מיהר לענות. כנראה נמלך בדעתו מה לומר.

"החדר בו אני גר איננו לרוחי וגם יקר מדי. התסכים שאבוא לגור איתך? אין לי חפצים רבים ואשתתף בחצי משכר הדירה".

"הרעיון לא רע. בוא לבדוק אם דירתי מתאימה לך". רשמתי לו את הכתובת וקבענו מתאי יגיע. הוא בא והדירה מצא חן בעיניו.

ג'ו דאג למיטה נוספת והופיע עם 3 קרטונים עם הדברים שלו. הקצבתי לו מקום בפינת החדר, ליד החלון. התארגן והיה מרוצה.

עם הזמן הסתבר שלא עשיתי עסק רע – נוכחותו של ג'ו בחדר לא הפריע לי כלל – אדם שקט ומסודר מאוד ואני הסכתי לי חצי שכר דירה...

הסתדרנו נפלא. אני יצאת לעבודה השכם בבוקר. אינני יודע מתי ג'ו התעורר, מתי יצא, לאן ולמה. בדרך כלל חזר אחריי, הכין ארוחת ערב, אכל וישב במיטה לקרוא עיתון או ספר. לפעמים החלפנו מספר משפטים על דא ואל הא.

אני הייתי משתמש שמרטף לילד של זוג השכן. הילד התחבר יפה עם ג'ו והוא היה מתנדב להחליף אותי השמרת.

קרה וג'ו הודיע לי שעליו להיעדר שבוע או שבועיים, בלי מילה נוספת. למרות סקרנותי, התאפקתי ונמנעתי מלשאול שאלות. בליבי חשדתי שהוא נוסע לחו"ל לחיסול נאצים או מחבלים... חשדתי, אבל שתקתי. ידעתי שאין לחטט במעשיו.

עם פרוץ מלחמת השחרור שנינו קבלנו צו גיוס לצה"ל והתייצבו בב"ד 4. הוא נשלח ליחידה קרבית ואני, עקב הפרופיל הבריאותי הנמוך, הועדתי למחסנאי, תפקיד בו שירתתי במלחמה ובמילויים. הקשר ביננו נותק. לא שמעתי יותר ממנו.

*

הייתי עסוק כולי בעבודתי במחסן הצבאי בתל-השומר, בו שירתתי במלחמת העצמאות. שני קצינים שאלו בשמי. "זה אני", עניתי.

הם באו להודיע לי שג'ו (ואז נודע לי את שמו המלא, יוסף קניפנישט) נפל בקרב ונקבר זמנית בבית קברות צבאי בדרום. בגמר המלחמה אהיה רשאי לבקש שצה"ל יעביר את גופתו לקבורה קבועה בבית קברות צבאי אחר, כרצוני.

"מדוע אני?"

"כי ג'ו רשם בכרטיסו בלשכת הגיוס שאתה קרובו היחידי בעולם. היינו בדירתך עם קרטון של חפציו. הדירה הייתה נעולה, השארנו את החבילה אצל השכן, שממנו קיבלנו את כתובתך כאן. ברור שדאגתי לקבורתו בבית עולמיו בקרבת תל-אביב. בהזדמנות נודע לי היכן נולד, תאריך לידתו, שם הוריו, שנת עלייתו ארצה. זה הכול. מעולם לא הצלחתי לגלות מידע נוסף אודותיו – ג'ו לקת עמו לקבר את סודות חייו. משך מספר שנים פניתי ל-"מדור לחיפוש קרובים". החקירות בארץ ובחוץ היו לשווא.

בקופסה שקיבלתי מהשכנים מצאתי מכתב סגור מופנה אלי ובו צוואה רשמית, לפי כל הכללים, מנוסחת על ידי עורך דין, עם החתימות והחתימות הדרושות. ג'ו הוריש לי את רכושו, כיורש יחיד. היה גם יפי כוח לחשבוננו בנק, שהיפקיד ב-"עובר-ושב" ואת חסכונותיו. הוא ביקש ממני לקנות אופניים לילד השכנים. תאריך המסמך לפני התגייסותנו לצבא.

עשיתי כמצוותו.

רשמתי את ג'ו לזיכרון ב-"ספר הזהב" של קרן הקיימת לישראל ותרמתי להקמת האנדרטה לזיכרון הנופלים ביחידתו הקרבית. הוזמנתי לחנוכת

האתר. הטכס ברחבה המרוצפת לפני הפסל הרשים וריגש אותי. העניקו אותות כבוד ועטורים שונים ללוחמים ולקרוביהם השכולים. לי מסרו מדליון, שתלו בסרט כחול-לבן על צווארי, צל"ש שהוענק לג'ו על גבורתו בקרב. ליבי התכווץ בקרבי – בקושי רב עצרתי בכי קולני...

הוזמנתי מדי שנה הוזמנתי לטכסי היחידה ולרוב באתי להשתתף, כשאני עונד בגאווה את העיטור של ג'ו תלוי על צווארי. בפעמים הראשונים פגשתי והכרתי לוחמים מיחידתו, "שועלי שימשון", שלחמו איתו. הם סיפרו לי שהיה שתקן ואמיץ ללא חת, שאין כדוגמתו. אמית אמיתי...

*

חמישים שנה חלפו, הזדקנתי, שערותי האפירו. נשאתי אישה בה התאהבתי והבאנו ילד לעולם, חכם ומוכשר, שגדל ונהיה גבר חסון, התחתן ובירך אותי עם נכד ונכדה נפלאים... אני אוהב אותם, האוצר שלי, המשרתים כעת בצבא, בסדיר.

בינתיים התאלמנתי, יצאתי לגימלאות ומתגורר בבית הגדול של בני.

לא פעם סיפרתי על ג'ו לנכדים וכשנודע להם שאני מתכוון בשנת החמישים לנפילתו לפקד את קברו ביום הזיכרון לחללי צה"ל, ביקשו ללוות אותי. הסכמתי. הם דאגו לקבל ממפקדם חופשה באותו יום.

דאגתי שנגיע לבית-העלמין לפני אות ההזעקה. נכניסה קניתי זר פרחים. תליתי את העיטור הגבורה של ג'ו על צווארי, הלכנו לקברו בחלקה הצבאית והנחתי עליו את הזר. הנכדים עקבו אחר מעשיי בעניין. המתמטי לאות

ההזעקה וכשהשמיעו אותה נעמדתי דום מתוח כפסל למרגלות הקבר והנכדים
התייצבו לידי, אחד העל צד.

הצדעתי לג'ו. בדומיה. הנכדים עשו כמוני. עיניי נרטבו מדמעות.

ג'ו, אני מתגעגע אליך...

סוף

07. פגישה עם נכה – מאת נחום מנדל

יצאתי לטייל. בצמוד לספסל בו נהגתי לנוח יישב בכיסא גלגלים אדם בגיל הביניים.

"המותר לשבת?", שאלתי מתוך נימוס.

"בבקשה".

התיישבתי ופתחתי את העיתון שהבאתי לקריאה. האיש בכיסא גלגלים ישב בשקט, בלי להגיד מילה, אבל כשסיימתי לקרוא וקיפלתי את העיתון, הוא ביקש להציץ בו, נתתי לו.

לאחר זמן מה סגר את העיתון והחזיר לי אותו בתודה, מקופל.

"אתה יכול להישאר איתו", אמרתי, "כבר קראתי אותו לגמרי".

"תודה, אין צורך. מצאתי מה שהצטרכתי. אני לא חסיד גדול של עיתונות, אין לי מה לקרוא בכל הניירת הזאת. נמאסו לי הידיעות על מלחמות, תאונות ופשע, די! אין לי סבלנות אליהם. צרות, מספיק לי מה שיש לי". השתוקקנו.

כעבור זמן מה, המשיך "שמי עמינדב בר-יוסף". לחצתי את ידו, "נעים מאוד!", אבל לא החזרתי לו את שמי. הבנתי שהוא זקוק לדבר והסתפקתי בתפקידי כמאזין...

"אני נכה צה"ל 100%, לא מקרב במלחמה. מתאונה קטלנית במחנה, במילויים. נפגעתי אנושות. לא היה לי מזל – שרדתי החיים! חיים... איזה מן חיים אלה? לשבת כל היום בכיסא גלגלים ולהסתכל על כלום..."

בודאי ציפה לתגובה, אך לא חשתי מוסמך לרחם, לנחם או להנחות אותו. "אל תצפה ממני שאאיר לך משהו. אין אדם בריא מסוגל להבין מה זה להיות נכה".

"תסלח לי, אתה צודק. כנראה שהגזמתי בדיבורי".

"לא, כלל וכלל לא. הייתה בסדר".

"אינני רוצה לעורר רחמים – רק הבנה. תבין: הייתי בחור צעיר, מלא חיים, שמח ונמרץ, שופע ציפיות וחלומות, כל העתיד לפניי ופתאום... טראחחח... עולמי חרב, הכל נגמר, נעלם... ראה מה שנאשר – נכה 100% על גלגלים... חשבתי לשים קץ למצבי, אבל לא היה לי האומץ. לא, אין לי אומץ לכך".

"מה לומר לך? אל תייאש? זה משפט שקל להגיד...".

"שוב צדקת. אתה נשמע לי אדם נבון". שתק, נשם עמוקות והמשיך, כאילו מדבר לעצמו "הייתי מאורס לבחורה צעירה ויפה, שאהבתי בה. עדיין אוהב. כשנוכחתי לדעת ליושרה מה מצבי, שחררתי אותה מתחיימותיה כלפיי. ביקשתי שתעזוב אותי, שתישכח אותי. אינני מסכים שתקריבי את עצמה למעני. בשום אופן לא בא בחשבון. נפרדנו, אבל היא לא שכחה אותו ואני לא אותה. אנחנו ידידים טובים עד היום. היא נוהגת לבקר אותי לעתים".

הערצתי את האיש. כשנפרדנו אמרתי "אני מקווה שעוד נפגש".

"הרים לא נפגשים... בני-אדם, ייתכן!"

*

אכן נפשנו, לעתים רחוקות.

פעם נודע שגר בקומה שנייה. השתוממתי. "איך ייתכן? מדוע אינך פונה למוסד המטפל כך שיעבירו אותך לקומת קרקע? כיצד אתה מסתדר?"

"מסתדרים... העובדת הסוציאלית עושה מאמצים. פונה פעם ועוד פעם. טרם הצלחנו – הפתרונות שהציעו לי לא היו לרוחי. השוער של הבניין, הגר בדירה במרתף, גבר חסון וחזק ביותר מעלה ומוריד אותי במדרגות, יושב על כיסא הגלגלים. תמורת תשלום חודשי סביר, הוא בא כשאני קורא לו בטלפון או בכפתור הפעמון בכניסת הבניין. אני לא יוצא יותר מפעם ביום ולא בכל יום".

פעם אחרת סיפר שארוסתו לשעבר התחנתה. היא באה להזמין אותו אישית, בליווי החתן. הוא כמובן הלך.

הזוג הצעיר בא לבקר אצלו ולפעמים לוקחים אותו להצגת תיאטרון. הם מהסבים לו אושר רב.

פעם נוספת הוא בישר חגיגית שמצא לן תעסוקה. ילד מהשכנים, עמו שוחח לפעמים, גילה לו שמתקשה בשיערי מתמטיקה. הילד למד בכיתה ד' ביסודי. עמינדב הציע לו את עזרתו בהכנת השיעורים. הילד החל לבוא כמעט מדי יום, עם מחברת למתמטיקה ועיפרון.

עמינדב לא פתר את השאלות. הוא רק הסביר את הבעיה והמליץ לו את דרך לפתרון. הילד, ילד נבון, היה מצליח לבצע בעצמו את המשימה. ילדים בדרך כלל הם נבונים ותופשים את הדברים בקלות. כנראה שהילד היה שָׁבַע רצון מהעזרה, כי המשיך לבוא. הסתבר שעלה לדרך המלך – עם הזמן נהיה למתמטיקאי של הכיתה. הגיע הרע שהילד לא נזקק עוד לעזרה והפסיק לבוא. עמינדב הצטער על כך. כאן נכונה לו הפתעה. כנראה שהתפרסם המוניטין שלו כעוזר בלימודים והופיעו ילדים מהשכונה לשאול אם מוכן לעזור להם

בהכנת שיעורים. מעודד מהצלחתו, הדביק מודעה המציע את שרותיו כעזר להכנת שיעורים, במספר מקומות, בעמודי חשמל ותאורה הקרובים לביתן ובכניסה למכולת (באישור בעל הבית). הופיעו הורים עם ילדם, לבקש את שירותו, תמורת תשלום לא גבוה. כך התווספו אצלו תלמידים, שהיו מתחלפים בחדשים.

שני מקרים מעניינים קרו לו.

ילדה שכנה, מכיתה ד', שאלה אם הוא מוכן לעזור לה בחזרות להופעתה במסיבת הסיום. עמינדב נהיה במאי... הוא עיצב את עמידתה ותנועותיה. במיוחד הקפיד לשפר את המבטא ואת אופן הגיית המילים, שתדלם במתינות ובשלווה, ולא בקצב שדתיים מתפללים... שכולם יבינו היטב את הדיבור שלה. בקיצור, במאי מושלם.

לאחר המסיבה, הילדה באה לעמינדב להודות לו על הופעתה, שעשתה רושם כביר – היא זכתה למחיאות כפיים רמים ושבחיו אותה שהיא שחקנית אמתית. הילדה חיבקה אותו ונתנה לו נשיקה על הלחי. זה היה אחד הרגעים המאושרים בחייו.

המקרה השני. נקישות קלות בדלת. עמינדב פותח והילד הקטן של השכנה מסתכל אליו.

"בוא, תכנס. מה אתה רוצה?"

"אני רוצה שתלמד אותי".

"מה אתה רוצה שאלמד אותך?"

"אני לא יודע".

"הודעת בבית שאתה בא אלי?".

"כן. אמרתי לאימא".

הילד רק התחיל ללמוד ביסודי בכיתה א' ועדיין לא ידע קרוא-וכתוב. עמינדב חשב רגע ושאל "תגיד לי, ילד: לספור אתה יודע?".

"כן, אני יודע לספור מאחד עד מאה".

"יופי. בוא לשולחן ואלמד אותך משהו".

עמינדב הביא מאחת המגירות מישחק דומינו, פרש את הכלים כשהפנים עם הסימנים כלפי מטה, הרבב וסידר וסידר אותם. הילד עקב בסקרנות במעשיו, בלי להוציא הגה מהפה.

עמינדב הסביר את מהלך המשחק עם הדגמות והתחיל לשחק. בתחילה היה עליו להראות לילד מה לעשות, עד שקלט את הכללים והמשיך לבד. בסוף הילד ניצח...

לאחר מישחק נוסף, הילד קם ואמר שעליו לחזור הביתה. עמינדב ליווה את הילד לדלת ושאל "תחזור שוב ללמוד".

"אני אשתדל, אבל לא מבטיח".

*

שנה רודפת שנה. בפעם האחרונה שנפגשתי עם עמינדב, הוא הודיע שזאת כנראה המפגש האחרון שלנו – הוא עובר לגור אצל הוריו, בעיר אחרת. מזמן שהם מתחננים שיבוא לגור אצלם, בביתם הגדול. הוא תמיד סירב בתוקף – רצה לשמור על עצמאותו. כעת, הוריו הזדקנו מאד, שערותם הלבינו לגמרי

והם נחלשו – כבר אינם מסוגלים לנסוע לבקר אותו. כששם לב שגם השוער הזדקן ומתקשה להעלות ולהוריד אותו במדרגות, יושב על כיסא הגלגלים, הוא שינה את דעתו – החליט למחול בכבודו. להיעתר לבקשת הוריו ולעבור לגור אצלם.

לא התראינו יותר.

סוף

08. שיפ'ס ברידער – מאת נחום מנדל

"שיפ'ס באגער", "אחים באונייה", הוא ביטוי אידיש שהיה שגור אצל המהגרים היהודים בארצות יבשת אמריקה, בתקופה שהנסיעה ליעד, כולל חציית האוקיאנוס האטלנטי בהפלגה על אונייה, נערכה בסביבות חודש ימים. קשרים נפשיים שנרקמו בין מהגרים המשיכו להתקיים עשרת בשנים, גם אם דרכם נפרדו. כשנפגשו חשו כמו אחים ביולוגים, למרות שלפעמים, עקב נסיבות החיים, השתייכו למעמדות שונות.

נפתלי רבינוביץ ואליהו אברהמסקי גדלו באותו עיירה, הכירו אחד את השני, אבל לא היו חברים – פער גדול הפריד בין עולמם החברתי. נפתלי הצנום והצנוע, ממשפחה עניה מרוודה רבת ילדים, סיים בקושי את לימודיו ב-"חדר", כי בהיותו הבחור ביו אחיו ואחיותיו היה צריך לעזור בפרנסת משפחתו.

כשהתבגר, הוא הגיע למסקנה שאין לו מה לעשות בעיירה, שאין לו עתיד בה. רווחה אצל היהודים בעיירות השמועה שבאמריקה מתגלגלים דולרים ברחובות... נפתלי התצרף לקבוצת יהודים להגירה יזומה על ידי חברת "ג'וינט", שדאגה לדרכונים ולאשרת הכניסה לארצות-הברית, והיא מימנה את הוצאות הדרך.

ואליהו אברהמסקי, לעומת נפתלי, היה ילד שממן, מדושן, בעל מיבנה ביריוני הבוטח בעצמו, בו יחיד להוריו העשירים, מהגבירים בעיירה, ששום דבר היה חסר לו. לא ידע דאגות. נשלח ללמוד בתיכון בעיר שכנה וסיים את הלימודים בו חפץ, לא עם ציונים גבוהים – עם "מספיק"... אבל סיים.

גם אליהו, כשהתבגר, הגיע למסקנה שאין לו מה לעשות בעיירה הקטנה לשאיפותיו, שאין לו עתיד בה. גם הוא שמע את בשמועה שבאמריקה

מתגלגלים דולרים ברחובות. זה קסם לו והתצרף לקבוצת יהודים להגירה יזומה על ידי חברת "ג'וינט".

רצה הגורל שנפתלי ואליהו הצטרפו לאותה קבוצה, הפליגו באותה אונייה ואף התאכסנו באותו תא.

המסע מהעיירה עד היבשת החדשה, כולל החצייה האוקיאנוס האטלנטי, נמשך מעל לחודש ימים. על האונייה, אליהו קצר-הרוח השתעמם נורא – לעמוד ולהביט כל היום לים אין-סופי לא היה בדוק מה שהיה צריך. הוא חיפש את חברתו של נפתלי הרגוע ונעים ההליכות, להתרועע עימו. אומרים שהפכים נושקים, נפגשים...

היה לה הרבה על מה שוחח – אליהו דבר, נפתלי האזין...

בהגיעם לנמל ניו-יורק, נפרדו – כל אחד פנה לדרכו. נפתלי הופנה לאכסניית מהגרים יהודים בברונקס – אליהו, שהפרוטה הייתה מצויה בכיסו, הסתדר במנהטן.

נפתלי חיפש עבודה ומצא אותה, כזבן בנות קטנטנה (סך-הכול דלת רחת!) למליחים וכיבושים. לא היו בה אצטבאות ומדפים, אלא דלפק קטן לקופה ולאריזה, ארגזי עת עם מבחר דגים מלוחים ומעושנים, וחביות עץ בודדות עם חמוצים שונים, של מלפפונים, עגבניות, פלפלים וכדומה. חנות קטנה ולקוחות רבים, מרביתם הגדול יהודים דוברי אידיש.

נפתלי, מוכר אדיב ויעיל, התחבב הן ללקוחות, הן לבעל החנות. עם חלוף הזמן, בעל החנות, יהודי זקן בא-בימים, הציע לו שותפות בחנות, שהכנסותיו לא הכזיבו. נפתלי הסכים ברצון ובמהרה הפך למנהל הראשי והקובע. משכורתו בתחילה הייתה נמוכה והוא התפרנס בדוחק, אך בתור שותף, מצבו

הכלכלי השתפר ללא היכר. הוא הרשה לו להתחתן עם יהודייה נאה, חסודה ומסורה. היו להם ארבעה ילדים מוצלחים. לא חיו בעושר רב, אבל נחלת באושר, בחיים מכודים.

אליהו, שכאמור הפרוטה הייתה מצויה בכיסו והסתדר לא רע בכרך הגדולה, קבע כסיסמה המדריכה שלו "באמריקה כאמריקאים", החליט שעלייו להתמסר ולהשקיע כל יכולתו ומרצו להשגת שלוש מטרות. ראשית חוכמה, לרכוש לעצמו היטב את שפת המדינה ולשם כך נרשם בקורס לאנגלית בבית ספר למבוגרים. כנראה שהייתה לו נטייה וכישרון לשפות, כי בתקופה קצרה למדי דיבר אנגלית רהוטה ושוטפת. יתרה מזאת, סגנן לעצמו כעין מבטא יאנקי. באמריקה כאמריקאים! הוא לא הסתפק! אם באמריקה כאמריקאים, עליו להחליף את שמו המלא וזה מה שעשה – "אברהמסקי" נהיה "Albright" (אולברייט), ו-"אליהו", "Eliot" (אליוט).

שנית חוכמה, להתחתן. אליהו הכיר בבית-ספר בו למד צעירות יהודיות, התרועע והרשים איתן, בהיותו אדיב, בעל הופעה נאותה ולבוש בפקידה. היה יכול לבחור כל אחת מהן, אבל כאיש פרגמטי, "אמריקאי", לא בחר ביפה יותר, אלא בעשירה ביותר. נולדה להם רק בת יחידה. כשהילדה הגיעה לגיל ארבע, האב קנה לה פסנתר מפואר עם כנף ענקי ושכר לה מורה פרטי לנגינה. איך ייתכן נערה יהודייה מכבדת שלא מנגנת פסנתר?

חוכמה שלישית, לגרוף את הדולרים המתגלגלים ברחובות אמריקה. אכן באמריקה דולרים המתגלגלים ברחובות – הבעיה כיצד למצוא אותם. במלאכה הזאת, אליהו-אליוט היה אשף מעולה. בחושיו המחודדים גילה בדיוק איכן בארצות-הברית הכסף הגדול – בעסקי נדל"ן! הוא זינק אליהם כפי שחיה עט על טרף, והצליח בגדול...

אליוט השיג הלוואות מבנק לאשראי, בעזרת חותנו, בעל חנות יוקרתית בשדרת ברודווי לשמלות אופנתיות לנשים, קנה מגרשים ובנה בתים דו-קומתיים. הלך לו לא רע. מספר הקומות שבנה גדל וצמח עד לגובה של מגרדי שחקים. הוא כבר לא הזקק יותר להלוואות מבנק לאשראי, כי הקים בנק לאשראי משלו.

לכסף התכונה שבידיים של מי שיודע איך לטפל בו, הוא גדל ומתרבה. אליוט ידע!

וכך איל הון החדש מיסטר אליוט אולברייט, Enterpriser, יזם, הצטרף למועדון הטייקונים... ולא היה מהנמושות. אשתו, אישה חולנית, לא העריכה ימים, נפטרה, והוא לקח אישה שנייה. הפעם נשא צעירה חטובה יפיפיה. כסף עושה פלאים!

רצוי לציין שעושרו הרב לא סיבב את הראש של מיסטר אליוט אולברייט. בפנימיותו הוא נשאר את אליהו השממן והשובב בעיירה. הוא לא שכח את חסדו של ה-"אח מאונייה", נפתלי. חקר, לחיפש ומצא את כתובתו בברונקס. הוא לא היה מוכן לוותר עליו. הסיבה אולי בכך שאין לו קרובים העולם – כל בני-משפחתו באירופה נספו בשואה. אולי... מי יודע נפש האדם?

אליוט נהג לפעמים לבקר בביתו של נפתלי, במיוחד על מנת להזמין לאירועים שחגג. היה מביא מתנות לילדים ומשהו לבית. לנפתלי חדל להציע תמיכה כספית, כי נתקל תמיד בסירוב חריף – גאוות עניים!...

לחתונתו הראשונה, אליוט באה בלווי הכלה למסור אישית לנפתלי את הזמנה ביד. הוא גם בא להזמין אותו למסיבה לכבוד לידת הבת. כך גם לאירועים אחרים.

שוב לקראת חתונתו השנייה בא אליוט, עם כלתו החדשה, להזמין אותו. נפתלי בירך אותם בחמימות ב-"מזל טוב ושיהיה בשעה טובה" ואמר "אני מצטער, לא אוכל לבוא – אין לי חליפה מתאימה...".

"מה בעיה?" הגיב אליוט. שלף מהכיס פיסת נייר, כתב עליו פתק ונתנה אותו לנפתלי,

"זה הכתובת של החייט שלי. גש אליו. אני אדאג שתקל אצלו בהשכרה על חשבוני חליפת שרד טוקסידו, לפיה מידותיך. אני לא מוכן לוותר על נוכחותך בחתונה שלי".

בערב המיועד, נהג בא עם הלימוזינה של מיסטר אליוט אולברייט לקחת את נפתלי לחתונה ולהחזיר אותו הביתה אחריה. נפתלי נידהם כל פעם מחדש מהדירה-וויילה המפוארת של אליוט, מוקפת חומה, עם מדשאה רחבה, עם בריכת שחייה, מגרש טניס וארמון רב-חדרים ואולמות.

בשנפתלי נכנס באולם, אליוט עץ לקראתו להקביל בחיבוק את "אח מהאנייה" שלו ולהוביל אותו למקום ישיבה לידו, בשולחן הכבוד של המשפחה.

כולם התייחסו באדיבות לאורח של בעל השמחה, אבל קשה לומר שנפתלי הרגיש שם בנוח. לאחר הטכס והריקודים, הבת של אליוט נתבקשה לנגן בפסנתר. היא נאותה ובצעה קטע מבאך. המנגינה לא ערבה לטעמו של נפתלי, אך הוא מחא כפיים נימוסיות, כמו כולם.

*

בביתו אליוט הקפיד על דיאטה חנורה. לא כך בפגישות העסקיות הרבות בהן השתתף ונגס פה קצת, שם קצת, מהתקרובת שהגישו. רופאיו הזהירו אותו שהכולסטרול שלו בעלייה מתמדת ואם לא ירזה ולא ישמור על האוכל, חיו בסכנה. לא עזר... מניה וביה, שבק חיים לכל חיי... מת!

בצוואתו, אליוט לא שכח את "אחיו" נפתלי ומינה אותו כבורר יחיד, שבמקרה של ויכוח או אי-הסכמה בחלוקת רכושו ביו יורשיו, הוא נפתלי יפסוק – פסיקתו מחייבת, ללא ערעור. כיוון שכיבד את רתיעת נפתלי לקבל ממנו כסף, הקציב כתמורה לשירותו את התשלום הסמלי של דולר אחד.

סוף

09. נערת הליווי מהמכולת – מאת נחום מנדל

נכנסתי לחנות המכולת עם אחת העגלות שעמדו בחוץ ועם פתק ביד, שאשתי נתנה לי. הסתובבתי לארך שורות האצטבאות לאסוף את המצרכים הרשומים ונגשתי לשלם בקופה. עד כאן שום חדש – הכול שיגרתי.

נעמדתי בסבלנות בתור אחרי אמשה שפרקה לאיטה את השקיות הפלסטיות בהן ארזה את הקניות שלה. הקופאי הודיע לה את הסכום, היא היא הוציא ארנק מהתיק והלכה לשלם. איזה בושה! הכסף לא הספיק... היא הייתה אומללה. אובדת עצות, לא ידעה מה לעשות.

"כך כפיקדון. הוא מזהב" ונתנה את שעונה לקופאי. "ארוץ הביתה ואחזור עם הכסף החסר". לקחתי את שעון מהקופאי והחזרתי לה. אמרתי לו שאשלם את החסר. היא תפסה את ידי ונישקה אותו.

"אין צורך, גברת!".

*

ביציאה של חנות המכולת, הגברת חיכתה אותי וניגשה להודות לי שוב "תודה, אדוני, אתה אדם נדיב".

"אמרתי לך, גברת, שאין צורך להודות לי. יש לי סיפוק בלעזור".

שמתי לב שהיא מחזיקה סל מלא וכבד. שאלתי לאן היא סוחבת אותו. "לאותו רוחב, מיספר 200". "עלי לעבור שם. אעזור עם הסל" ולפני שהגיבה, לקחתי אותו ממנה". היא חייכה, אחזה את זרועי בשתי ידיים ונצמדה אלי. הייתי במבוכה, אבל שתקתי – הלכנו השני נאהבים. התביישתי ביותר, אבל שתקתי. הייתה אישה נעה וקרבתה נעמה לי. נדפה ממנה בושם עדין...

בדרך שזוהחננו. אינני זוכר כיצד קרה שהיא סיפרה לי, בטביעות רבה, שהיא "נערת ליווי" ויש לה סרסור, שמתייחס אליה טוב, דואג לה ללקוחות והוא כמובן שותף לאתנן שמקבלת. היא גם רמזה לי שמוכנה לספק לי בחינם את שירותיה. עשיתי את עצמי שלא הבנתי.

כשהגענו לביתה, הזמינה אותי לדירתה להחזיר לי את הכסף.

"כבר אמרתי לך, גברת, שאין צורך".

נפרדנו ב-"נעים מאוד ושלום". הלכתי.

*

בבית לא התאפקתי וסיפרתי את חוויה בפרוטרוט. היא האזינה בלו להגיב. טרם ראיתי אצלה כזאת הבעת פנים...

מבלי לומר מילה, אשתי לקחה מהסל את המצרכים שקניתי וסדרה אותם במקומות המיועדים להם.

"אתה יודע? לא ראיתי אף פעם נערת ליווי או זונה".

"מנין לך לדעת?", הגבתי. "לא כתוב במצח הנשים מה הן עושות ומה הן עשו כשהיו צעירות". איני יודע איזה שד דחף אותי לי להוסיף מה שמיד הצטערתי על כך:

"אתן לך דוגמה. הידידה שלנו אניטה, עורכת הדין המכובדת ואם של שני ילדים, ממנה את לימודיה באוניברסיטה עם שירותי מין".

"בוודאי השתמשת בשירותים שלה כלקוח...", העירה בלעג.

"אל תדברי שטויות. למדנו שנינו באותן הכיתות. היינו ידידים מצוינים, עד היום. מעולם אפילו לא רמזתי לה מה שנודע לי עליה. אני מצטער על מה שסיפרתי לך. טעיתי. בבקשה ממך, לעולם על תעלי מה שסיפרתי לך על דל שפתיך. לעולם! תשכחי, תמחקי מהזיכרון".

שקיתה – הפוגה... אשתי התעסקה במשהו.

"מה היית אומר אם אגלה לך שבצעירותי נתתי שירות מין?". כנראה שהנושא לא הירפה ממנה...

"לא אאמין לך. כשהתחתנו היית תמימה לגמרי בענייני מין. גם בתולה". היא לחיכה, מבושת".

"ומתי תבקר את הידידה החדשה שלך?", שאלה בסרקזם.

"חס ושלום! אני מסתפק בך". שנינו פרצנו בצחוק. היא הייתה מרוצה ממני – חיבקה אותי.

*

שוב לא פגשתי את הגברת של המרכלת. חבל... חיבבתי אותה. לא התקרבתי אף פעם לבית מס' 200.

בדיוק מה שחסר לי... שמי שמכיר אותי יראה אותי להיכנס לבורדל!

סוף

10. סיפור קצר – סיפור מאת נחום מנדל

סיפור הוא מה שמספרים, מציאות או פיקציה (דימיון). יכול להיות ארוך כמו הגולה, מסורבל ומתוחכם, או קצר ופשוט – לדוגמה:

"בדואר המרכזי הומה אדם, נשמטה לי מעטפה מהיד. התכופתי להרימה מהריצפה – נפרם לי התפר במכנסיים בדיוק מעל התחת".

האין זה סיפור יפה?

סוף

11. שרות בהר הצופים – מאת נחום מנדל

מכל השירותים הרנים שלי במילויים, זה טבע בי הזיכרון העמוק ביותר – החודש בהר הצופים!

ריכזו אותנו, שלושים אנשי מילויים, במחנה צבאי בסראפנד. לאחר הצהריים הסיעו אותנו לירושלים, למחנה שנלר ושם קיבלנו שבוע ימים של אימון והדרכה למה שמצפה לנו. לבשנו בגדי עבודה מהצבא ונתנו לנו שק ברזנט עם סגר במעול לבגדינו האזרחיים. רק ביום אחרון החלפנו אותם במדי שוטרים מהמשטרה. לפי הסכמי רודוס בסוף מלחמת העצמאות, אסורה הכניסה של חיילים במובלעת של הר הצופים, שנשארה בידי ישראל בתוך שטח בשליטת הירדנים. הנשק היחיד שמותר היה לשאת היה תת-מקלע "סטן" וזה מה שקיבלנו.

שוב הסיעו אותנו, הפעם בשלוש משורינות, בליווי שני ג'יפים עם משקיפי אום. ברחבה הפנימית של מעבר מנדלכאום ירדנו והסתדרנו בשורה, לביקורת של חיילים ירדניים. חזרנו למשורינות והשכנו בדרכנו בשטח ירדני. ישבנו בחושך בשקט ושמונו חבטות של אבנים שהשליכו לרכבינו. ג'יפים עם חיילים ירדנים הצטרפו לשיירה. במבלעת של הר הצופים רק שלושת המשורינות נכנסו. ירדנו ואנשי המילויים שבאנו להחליף, במדי שוטרים כמונו, נכנסו בהם, בחזרה למחנה שנלר.

קודם כל הלכנו להחליף את מדי שוטר בבגדי עבודה של הצבא ואת ה-"סטנים" ברובים FN.

הצעד הבא, התייצבנו בגג של בניין מגנס בפני מנחם שרפמן, "מלך הר הצופים", מפקד הבלתי מעורר של מובלעת המבודדת. אדם בגובה בינוני, חייכן וידידותי, שעשה רושם של "חברמן", שבלי לענוד דרגות, בלי לעמיד פני קצין ובלי להרים קול, הוא – "מלך ההר" – שלט בו בבטחה, בלי מצרים. אגדה מיתולוגית, כבש את לב המילויים מניקים, שהעריצו אותו. לעזרתו עמדו הכן חבורה של כעשרה חיילי סדיר, "נערי המלך", צעירים מאד.

ירושלים, ובמיוחד העיר העתיקה, נפרש לפנינו כעל כף היד. שרפמן הצביע על האתרים החשובים ובהדרכתו במילים ספורות עשינו בנועם סיור בעיר. בסוף הודיע לנו בטון תקיף ורציני שעיקר תפקידנו הוא, שכאשר יתחיל את הקרב לשחרור העיר העתיקה, "להחזיק מעמד" ארבע שעות, עד שצה"ל יגיע אלינו... את הרגע הזה, לא אשכח לעולם!

במשך יומיים עסקו "נערי המלך". באופן אינטנסיבי, בלמקם את החיילים החדשים בעמדות שעליהם לתפוס במקרה של חירום או התקפה על ההר והדרכה מה עליהם לעשות. לי נקבע חדר שקירו החיצוני מוגן בשקים עם חול, בבניין של הפקולטה לפיזיקה. הוא הנמצא בקומה השנייה ובו חלון הפנה לכנסייה אוגוסטה-וויקטוריה. על שולחן מעבדה כבד וגבוה היה מוברג מקלע גדול המוזן על חגורת- כדורים ארוכה מארגז ברזל בריצפה. הסתכלתי דרך הכוונת של המקל לאן היה מכוון – אשנב בעמדה מבוצרת מצרת מבטון בבצר לפי הכנסייה. תפקדי – ללחוץ על ההדק...

לאחר שתדרכו אותנו בכול המוטל עלינו, מחוץ לתקופה שהיינו בתפקידים או בתורניות, היינו חופשיים לנפשנו. אני הסתובבתי בבניינים הרבים ובדקתי את החדרים לא נעולים.

בבניין "הדסה" מצאתי אולם גדול סגור בשרשרת עם מנעול. הצלחתי לראות, דרך רווח בין הכנפיים של הדלת, שורה של טולרים, ג'יפים שעליהם תותח שקנו הארוך בולט קדימה. לא הצלחתי להיוודע, כפי שלא הצלחתי להיוודע כיצד המלך ונעריו היו עולים ויורדים מההר.

החוויה שלי הכי החזקה משהותי בצר היו הפטרולים לאורך הגדר של גבולות ההר. ארבעה "שוטרים", בחגור מלא עם סטן, הלכו רגלי קרובים גדר. למשימתם לא הייתה ערך מבצעי (היו חשופים מדי לפגיעה), אלא פוליטי – להפגין נוכחות ישראלית בהר. צעדו לעיתם, קדימה מפקד חוליית הפטרול, אחריו הקשר, שנשא על גבו מכשיר קָשֶׁר (שפורפרת הטלפון שלו, בידי המפקד) ועוד שני שוטרים.

גם לי יצא לי להשתתף בפטרול, בתורי. בצפון היה עלינו לעבור ליד כפר ערבי, שהכיכר המרכזי שלו צמוד לגדר. ידעתי שכיתת חיילים מוסתרת מחפה עלינו, אבל לא ראיתי אותם. אינני חושב שהיו מסוגלים להציל אותנו במקרה של פיגוע ירי.

ילדים שיחקו פסיעות מעטות מאתנו ולא השליכו אבנים עלינו – נפנפו ידיים לשלום. תושבים ערבים הסתובבו בסביבה. לא היית אומר שפחדתי, אבל גם לא ההיפך...

עוד יום ועוד יום של שגרה שקטה, עד שהגיעו המשוריינים עם החיילים-שוטרים שבאו להחליף אותנו. היינו המחזור באחרון שהשתמשו בהן – המחליפים שלנו כבר עזבו את הר הצופים באוטובוס אזרחי. צה"ל כבש את העיר העתיקה וסביבותיה.

*

כעבור חודש נסעתי בטיול מאורגן לבקר את האיזר. מול כנסיית אוגוסטה-וויקטוריה והמדריך הסביר את הסבריו. אני קפצתי מהאוטובוס ורצתי חצר, למבנה מבטון. מול האשנב עמד, מוברג על מיתקן ברזל, מקלע גדול מכוון בדיוק לחלון היכן שירתתי...

סוף

12. טיול בהודו – מאת נחום מנדל

האם ייתכן ישראל שלי ביקר בהודו? כן, אני! אני מצטער ומתנצל. הייתי אמנם באירופה ובאמריקה, בצפונית ובדרומית, אבל לא בהודו ועל כך אני בוש ונכלם... מצב כזה לא יכול להימשך כך, אך לדאבוני הרב אינני מסוגל יותר לערוך נסיעות ארוכות – הזדקנתי יותר מדי. לכן החלטתי לתקן את המחל ולאשלים את החסר באופן ווירטואלי (לשם מה יש Google?). הפעלתי את הדמיון הפורה שלי (סליחה על הצניעות...) ויצאתי לדרך.

רכשתי כרטיסי טיסה הלוך-ושוב לניו-דלהי ושכרתי שם אוטו עם קרון מגורים, כי אינני סומך על בתי מלון ההודיים. הרכב חיכה לי בנמל. מה עם האוכל? בהתחשב ברגישות הקיבה שלי, הפעם מה שבטוח, בטוח – אהיה טבעוני. אסתפק באכילת ירקות ופירות. ברור שאצטרך להקפיד על שטיפתם, במים רתוחים, עקב התנאים ההיגייניים השוררים במדינה.

הקרון ששכרתי היה גדול ומרווח, מחולק לשני חלקים: הקדמי, עם ארון בגדים, שולחן וספות שבקלות נפתחו למיטות. האחורי, מטבחון קומפלט, עם שירותים בקצה. ממש ארמון נייד. שכרתי נהג (אני כבר אינני נוהג ברכב), בחור צעיר, נעים הליכות, שמח ועליז, מחונן בהומור עדין מפותח. הוא מצא חן בעייני. אני משתדל להימנע מאנשים חסרי חוש הומור. הוא דיבר אנגלית מעולה. לא שאני אנגלופיל, אוהד אנגלית, אך פשוט לא מצאתי דובר עברית או אידיש.

יצאנו למסע ברחבי הודו. נדהמתי מפסלי בודהא. ראיתי כאלה ענקים... מרשים מה הודים החרוצים מסוגלים ליצור. יש להם שפע של מומחי היי-טק והטובים שבהם נשאבים על-ידי ארצות-הברית.

בכלכותה ראיתי פקיר שהרקיד בחלילו נחש גדול. מרשים...

בגדות הנהר גנגס ראיתי איך שורפים בו גופות של מתים. הרעיון לא רע... בישראל כבר קוברים בבניינים רבי-קומות. מה יהיה בעתיד? גורדי-שחקים?

בפונג'ב נרשמתי ללימוד מדיטציה טרנסצנדנטלית אצל גורו בעל מוניטין בינלאומי, הנוסע להפיץ את תורתו בכל מרחבי העולם. כנראה שהעסק שלו מרוויח ומכניס טוב, כי בנה לעמו ארמון מפואר, אבל לשיעוריו במקדשו מופיע כמעט ערום, עם טורבן ענק. מרצה בניב הודי ולידו מתורגמן לאנגלית. התלמידים הרבים (כולל אני), עיטופי סארי לבן המסורת, שחושף רק כתף אחת, יושבים על הרצפה בישיבת יוגה, כי אין שם כיסאות. כולם? חס ושלום.. אני, לא! אינני מסוגל לשלב את הרגליים, אחת על השנייה. הורשיתי לשבת ברגליים פשוטות קדימה או מקופלות הצידה. איני יכולתי בגלל עמוד השדרה להישאר זמן רב באותה תנוחה ושיניתי אותה תכופות.

בנימה אופטימית הטרנסצנדנטלית הזו עלי להפסיק את הסיפור הקצר הזה שלי.

סוף

13. ותר להתגאות בבנים – מאת נחום מנדל

המותר להתגאות בבנים? לדעתי, כן! תמיד התגאיתי בבניי. אף פעם לא נתנו סיבה מדוע לא.

הנה בני הבכור, כשגמר את הלימודים באוניברסיטה, בא לבקש ממני שאלך ביום חמישי בבוקר לקבל את דיפלומה במקומו, כי עליו לצאת למילויים ונתן לי עת ההזמנה לטקס. לא ראיתי סיבה לסרב.

הלכתי לכתובת בהזמנה. הסתבר שהטקס יתקיים באודיטוריום הגדול ביתר באוניברסיטה. האולם הענק היה גדוש – אולי אלף נוכחים. בקושי מצאתי מקום ישיבה, ליד המעבר המרכזי, כמעט בסוף.

ראשית, פרופסור מבוגר "הרביץ" הרצאה ארוכה, מלומדה ומנומקת, שלא הבנתי מה הוא רצה. בהמשך מנהל הטקס הכריז על חלוקת הדיפלומות ותעודות הצל"שים לשלושת התלמידים המצטיינים מכל פקולטה ופקולטה.

ראש כל פקולטה קרא אחד אחת את התלמידים המצטיינים שלו. בהשמעת שם, קבוצת אנשים בקהל קמה על הרגליים ומחאה כפיים – כנראה הורים. אולי ואחים גם סבים. שוב מחיאות כפיים נלהבות כשראש הפקולטה העניק לתלמיד גליל קרטון, בו הדיפלומה ותעודת ההצטיינות.

הפקולטה של בני היה האחרונה בתור.

ראש הפקולטה של בני קרא את התלמידים המצטיינים שלו. שם בני לא ביניהם.

מנהל הטקס מכריז שדיקן האוניברסיטה יחלק את הדיפלומות ותעודות הצל"שים לשלושת התלמידים המצטיינים באוניברסיטה כולה, מכל הפקולטות ביחד.

מקום שלישי – קמים ומוחאים כפיים. פעמיים.

מקום שני – קמים ומוחאים כפיים. פעמיים.

מקום ראשון, הדיכן מכריז חגיגית, בתיאטרליות יתרה "וכעת המצטיין הראשון בכל האוניברסיטה" וקורא את השם – בני! רק אני בלבד קמתי – אין מוחאים כפיים... מבטי הקהל הרב עוקבים אחר הזקן המתקדם לאיטו במעבר המרכזי לעבר הדיכן הממתין בעמידה, מאחורי דוכן הכבוד המוגבה.

"כבוד הדיכן, אני האבא. בני במילויים. באתי לגבל את התעודות במקומו".

לפני שהדיכן מסר לי את הגליל, התכופף לקראתי, הושיט לי יד, לחץ במרץ את ידי ואמר "מזל טוב! תהיה גאה בבנך".

"תודה". שום קימות, שום מחיאות כפיים...

צעדתי שלושה פסיעות אחורנית, הרכנתי את ראשי בקידה קלה, הסתובבתי וחזרתי למקום מושבי. דממה מוחלטת! הנחתי את הגליל על הכיסא, מחאתי לעצמי שלוש מחיאות כפיים "טא-טא-טא" והתיישבתי. צחוק קל בקהל...

*

במטותא מכם, רבותיי, המותר לי להתגאות?...

סוף

14. סיפור סיני ללא חידושים – מאת נחום מנדל

הסיפור שאני אמור לחבר כאן אין בו חידושים, מלבד היותו קצר. על החיים בסין בתקופות שונות, נכתבו רומנים עבי כרס, כמו הספר הקלסי של הסופרת האמריקאית פירל ס. בָּק, "האדמה הטבה", שמעלילתו הפיקו את סרט הקולנוע באותו שם – בכיכובם של פאול מוני ולואיז ריינר – הבלתי נשכח למי שראה אותו.

לין-פו, נערה בכפר נידח בפרובינציה בצפון סין, בהיותה בת-ארבע-עשרי נמכרה על ידי אביה, עני מרודה, לאיש עתיר נכסים בעיר הקרובה.

בעל-הבית, פטרון מזדקן ומדושן, התייחס ללין-פו באדיבות ורוך, אבל אישתו, ישמרנו אלוהים, אישה רעה ומרושעת. היא התייחסה ללין-פו כשפחה כנענית, רדה בה ביד קשה והעביד אותה בפרך, גם כשהתעברה מבעלה. למזלה, הוא אדונה קצת דאג לה ושמר אותה מהתעללות של אשתו. קצת, כפי שאמרנו...

לאחר חלידה, הגבירה לקחה לעצמה את התינוק, כילד

שלה. הייתה עקרה, חשוכת ילדים. לא הרשתה לין-פו לתקרב לילד, אבל הסכימה שתעניק, כי לה לא הייתה חלב. בחלוף מספר שנים, הבעל חלה אנושות וניפטר. האלמנה המרשעת, בלי בושט פנים ובלי טיפת חמלה סילקה את לין-פו מהבית, נשארה עם הילד ואותה גירשה, בלי כלום. המסכנה, אובדת עצות, חזרה ברגל להוריה בכפר. הם קבלו אותה בשמחה – אישה כזאת חסודה ובראייה, הרגילה לעבודה קשה, בוודאי תעזור לפרנס את המשפחה.

לין-פו הלכה לעבוד בשדה האורז. מנהל העבודה, פקיד ממשלתי הממונה על העבודה ועל העובדים, השגיח עליה, שם עליה עין. הוא התרשם מחריצותה, זריזותה והספקה... ומיופייה. חיזורים מעטים שנקלעו בסבר פנים אוהדים וחיך אדיב ומבויש, הסתיימו בחתונה.

בעלה של לין-פו די מבוגר ממנה. גילו כפול לפחות משלה, אבל מה זה חשוב? היו מאושרים – הייתה הבנה טובה ביניהם. הוא ביקש ממנה שלא תעבוד יותר בשדה האורז. משכורתו אומנם צנועה, אך מספיקה בהחלט לקיומם. הוא העדיף שתטפל בביתם הקטן ובמשק הבית לידו, שבידיים הנאמנות וחרוצות של לין-פו גדל והתפתח לתפארת. סוף-סוף היא חייה חיי שלוה ואושר.

הנה אחד הימים נודע להם שהקומוניסטים של מאו-צה-דונג פלשו לפרובינציה ומביסים את הכוחות הממשלתיים של צאי-קאי-צק, שנסוגים. או-טו-טו המורדים האדומים יגיעו לכפר שלהם – בעלה של לין-פו, פקיד ממשלתי, החליט להימלט עם הנסוגים.

לין-פו ביקשה מבעלה שברצונה לראות פעם אחרונה את בנה בן-השבע. שניהם נסעו העירה ושם נודע להם שהגבירה המרשעת בדיוק נלקחה למשטרה לחקירה כלשהי. בעלה של לין-פו ניצל את ההזדמנות וחתף את הילד. שניהם ברחו איתו למחנה החיילים הנסוגים והצטרפו אליהם.

*

אי פורמזוה, טיוון. לין-פו ובעלה נשמו לרווחה. החיים שם שונים תכלית שינוי מהחיים בסין – דמוקרטיה, חופש!

בעלה שח ליין-פו, פקיד ממשלתי ותיק, מצא עבודה בעירייה של עיירה. המשכורת הצנועה הספיקה להם בקושי. ליין-פו השלימה את ההכנסה עם עבודות יום מזדמנות בניקיון בתים של עשירים. שיחק לה מזל שגבירה אחת עמידה, אלמנה מזדקנת וגלמודה, התרשמה מחריצותה ומיעילותה ושכרה אותה כעוזרת בחנותה הלא גדולה במיוחד, אבל עם לקוחות רבים.

בתילה, ליין-פו עסקה בניקיון, סידור החנות ושליחויות קטנות. ליין-פו הפיקחית, למרות היותה אנאלפביתית, הודות לאינטליגנציה הטבעית וכושר הלמידה הרב שלה, קלטה בקלות את רזי המסע-והמתן ואת מלאכת המכירות. בעלת החנות לימדה אותה לספור כסף ולהשתמש בחשבונית-חרוזים, לחישוב העודף בתשלום ופעולות כספיות אחרות. שתי הנשים נהנו מהתקדמותה. בעלת החנות, בריאותה התערערה, היא התקשתה לעמוד בהתחייבויותיה ועם הזמן מסרה את ניהול החנות, מאושרת שהייתה למי לסמוך.

גם ליין-פו הייתה מאושרת – מצבה הכלכלי השתפר וקנתה דירה טובה יותר. בעלה נחלש ונאלץ להפסיק את העבודה. טיפל בבית ובילד, שבינתיים גדל וסיים את לימודיו באוניברסיטה. הציונים הטובים שלו לא היו תודות שאיפותיו, אלא בזכות אמו – ליין-פו ובילה לא הזניחו אותו. הם דאגו שייקדיש את זמנו ללימוד והכנת שיעורים, ולא יתבזבז אותו.

ומה עם ליין-פו עצמה? בריאותה איתנה, הזדקנה קצת, שערותיה האפירו קצת, החלה להרכיב משקפיים, רכשה רכב ושכרה נהג שיסיע אותה לחנות ולקניות, וכאן מסתיים סיפורה... סוף טוב, הכל טוב!

סוף

15. מסע לחלל החיצון – מאת נחום מנדל

ספינת החלל גמעה את המרחקים לקראת הגלקסיה XPZ-7 (שמה "אושפיזין", אך העדיפו לקרוא לה "XPZ-7").

בל נקדים את המאוחר... נתחיל בסדק שנבקע בקרום כדור הארץ, באוקיאנוס השקט, והלבה שפלטה ממנו גרמה לתשומים כבירים, גלים עד 30 מטר גובה, ושינויים אקלימיים מפליגים,

כנס בינלאומי של מיטב המדענים סיכם שהסתבר מחקירות מדוקדקות שהאזור הכי מתאים למין האנושי הוא המרכז של אפריקה. שנית, סביר ביתר שהסדק בקרום כדור הארץ ימשיך להתרחב ותוך 100 שנה יקרע את כוכב-הלכת שלנו לחתיכות, כפי שקרה בזמנו לכוכב-הלכת שסבב את השמש ביננו למאדים. הפלנטוידים שלו עדיין מסתובבים ומטאוריטים שלו נופלים לאטמוספירה שלנו...

הוחלט להקים עיר במרכז אריקה – קולןמנג'רה, עיר קוסמופוליטית, הכי משוכללת, הכי מתקדמת והכי אולטרה-מודרנית בעלם. המדינות עשירות הזרימו לשם משאבים, כוח עבודה כבירים והמומחים המעולים בכל התחומים. מהתחלה בנו רק גורדי שחקים. לשם שמירה על הגבולות של סיפור קצר שלי, אמנע מתאור את האלף-ואחד הנפלאות של העיר, פרט למידע שהיא הגיעה לחמישים מיליון תושבים, מכל הגזעים ומכל המוצאים.

העיר גייסה את מיטב המדענים ואת מיטב בעלי המקצוע ליסוד את מבשח"ח – המרכז הבינלאומי לשילוח לחלל החיצון. בחרו באואזיס (נווה מידבר) בלב מידבר סהרה, להקמת המחנה. במשך עשרים שנה הרכיבו מתקן שילוח ועליו חללית לאלף נוסעים וכל מצרכיהם הנחוצים למיספר שנים רבים – חדרים מגורים, מבחר אולמות גדולים, מסעדה שפעלה ללא הפסקה, מחסני ציוד

מגוון, חומר גלם מרוכז, ומכון להכנת מזון סינטטי לארוחות וספריית מיקרופילמים של מיליון ספרים נבחרים. שוב לא אכנס לפרטים.

שלוש שנים לפני שילוח החללית, המדענים ערכו סקר עולמי ואספי בדיקות DNA ואחרות של מאות אלפי מועמדים לטיסה בחללית, על מנת לבחור את מועמדים בעלי הנתונים הגנטיים, פיזיים ובריאותיים המעולים ביותר להציג את המין האנושי. שלא כמו נח והתיבה, לא התכוונו לקחת שום חיי אחר, פרט לחיידקים שבגופם...

ביום שנקבע, אלף איש ואישה עלו לחללית, סגרו את שעריה, והיא יצאה למסע הגדול...

שתי פצצות אטום הופעלו בו-זמנית במיתקן השילוח לדחיפת החללית כלפי מעלה במהירות הולכת וגוברת. כשהגיע לגובה רב והלכה להפסיד גובה עקב התנגדות הסטרטוספירה והמשיכה הגרביטציונית של המסה של כדור הארץ,

הפעילו עוד שתי פצצות אטום, שהזניקו את החללית לעבר החלל החיצון. היו עוד פצצות כאלו במלאי, אך לא היה צורך בהם – בחלל החיצון המרחב הריק האינסופי של היקום לא התנגד כלל לתנופת החללית, שהגבירה את תעופתה למהירות האור.

חללית גמעה את המרחקים לקראת הגלקסיה XPZ-7 (שכאמור שמה "אושפיזין", אך העדיפו לקרוא לה "XPZ-7"). כאן הגענו למשפט שכבתי בתחילת הספור.

המשטר בחללית – אנרכי-דמוקרטי-דיקטטורי. הבנתם? הנוסעים התהלכו – חופשיים והתנהגו כהוות נפשם, תוך משמעת קפדנית. לא קיבלו הוראות –

הלכו לאכול, לישון וכדומה, מתי ואיך שהתחשק להם, כי לא היה הבדל בין יום ובין לילה. איש לא הורה להם מה לעשות.

שלוש שנים באפס מעשה, ללא סכסוכים וללא ויכוחים. לא היה על מה – כולם שווים, לאף אחד כלום משלו – קיבלו כל צורכיהם חינם אין כסף. לשם מה כסף בחללית?

החללית חזרה לגלקסיה XPZ-7 – גלקסיה קטנטונת, כאין וכאפס לעומת "שביל החלב" שלנו (יש בה בקושי אלף מערכות שמש). היא הגלקציה הכי קרבה לכוכב-הלכת שלנו. גלקסיה צעירה ביותר, ביליון שנות אור, לפי הזמן הארץ.

על החללית היה לתמרן בין מערכות השמשים ולהימנע מלהילכד על-ידי השדה המגנטי-הגרביטציוני של אחד מהן, שבה לא היו ממעוניינים, שמא, חס וחלילה, לא יצליחו להשתרר, גם בעזרת פצצות האטום שעדיין ברוחם.

האסטרונומים של החללית טרחו לגלות, באמצאות טלסקופ איפרה-אדום אלקטרוני ורדאר של קרני לייזר לוקשהייצר, בין הגורמים הרבים במרחב הגלקסיה, כוכב-לכת עם אטמוספירה ותנאים אקלימיים ואקולוגיים – מים ראויים שתייה ושכבת קרקע פורייה באדמה להנבטת הזרעים שהביאו – נוחים לחיי אנוש. המעדנום מעריכים שבאלף מערכות שמש של גלקסיה 7-XPZ סובבים השמשות כחמשת אלפים כוכבי-לכת. האם יגלו אחד מתאים?

כאמור, אסור להם לטעות או להיכנס לתחום של שדה מגנטי-גרביטציוני של מערכת שמש שלא התכוונו להגיע אליו, כי החללית הייתה מפסידה את הדחף של האינרציה שמניעה אותה ונשאבת על-ידי המשיכה הגרביטציה של שמש המערכת, ממנה אין לה אפשרות לצאת.

במערכת השמש המתאימה החללית תסובב שנים את השמש ככוכב-שביט, עד שתפגוש את הפלנטה (כוכב-לכת) היעודה. היא תרחף באטמוספירה בשלום (אנחנו מקווים...). ההתנגשות עם הקרקעית או עם פני הים לא תזיק לחללית, הבנויה ממתכת בלתי-שבירה, אבל לאנשים עשויה להיות קטלנית, אם הנחיתה לא תהיה מספיק רכה.

האם יצליחו, תוך שבועות, חודשים או שנים ארציים? מי חכם ויודע?

נחייח ונראה...

סוף

16. פילוסופיה של "פילוסוף" – מאת נחום מנדל

לשאלה האם אני פילוסוף אענה ללא היסוס "אינני יודע" ... תלוי מה זה פילוסוף. אם פילוסוף הוא - "אדם שאוהב לחשוב" (מיוונית "filós" = אוהב + "sofós" = חשיבה), אני כזה – אני אוהב לחשוב! מאז שהזדקנתי והתעוורתתי, לחשוב ללא תכלית וללא תועלת הוא עיסוקי העיקרי.

אינני יודע אם להיות פילוסוף כרוך בתארים אוניברסיטאיים בפקולטה לפילוסופיה. אם כן, אני לא, כי אין לי תארים כאלו. בכל זאת אני אוהב לחשוב ונמצא בחברה טובה – עד כמה שידוע לי, גם לסוקרטס, לפיתגורס ולאריסטו לא הייו הסמכה לפילוסופיה מפקולטות אוניברסיטאיות. מישהו חולק שהיו פילוסופים?

לסיכום: האם אני פילוסוף או סתם "פילוסוף"? אמשך לטעון שאינני יודע.

*

הלכתי לטייל ונתקלתי בבליטה בשביל – מעדתי. איבדתי את שווי המשקל, נפלתי ונפצעתי... האם היה בזה אצבע אלוהי, יד ההשגחה העליונה, מזל או חוסר-מזל, או גזירה מהר סיני? אינני חושב שאיזה כוח עליון גרם לי לנפילה. הלכתי לטייל נתקלתי בבליטה בשביל. מעדתי... זה כול מה שקרה, לא יותר ולא פחות. זה התרחש, משום שהתכחש, בלי פירושים, תירוצים או ספקולציות. ככה זה בטבע – הדברים מתרחשים כפי שמתרחשים... אין יד מכוונת או רצון חיצוני המחליט. ככה אני חושב.

אני חושב שבטבע אין חוקים. תפוחים נפלו מהעצים לפני שניוטון המציא את חוק הגרביטציה. כל תאוריה נכונה היא אכן נכונה, עד שמפריחים אותה. אלפי שנים כולם היו משוכנעים שכדור הארץ הוא מרכז היקום, עד

שניקולאס קופרניקוס סיבב אותו סביב השמש. אלפי שנים חשבו שאל יצר את האדם, עד שדרווין הכנים את הקוף בסיפור. מאז אפיקורוס ודמוסתנס האטום (ביוניט ἄτομος, לא בקיע) היה החלקיק הכי קטן בטבע, עד שפיצו את הפצצה האטומית בביקיני.

אני שואל: התיאוריה של אלברט איינשטיין נכונה? בהחלט, בוודאי! עד שמישהו יוכיח את ההיפך.

מי שחושב אחרת ומאמין באיזה אמונה טפלה, קונספציה, דוקטרינה, אידאולוגיה, דת או כל דבר שאיננה תוצאה של חשיבתו העצמאית הבלתי משוחדת, מוותר על שיכלו הישר. קארל מארקס קבע שדת היא האופיום של האנושות. אני חושב שלא הדת בלבד, אלא כל חשינה סדורה שנוצרה על ידי בני-אנוש ואינה מצויה בטבע ומצויה רק אצל בני אדם, היא הומצאה עלו. שוב, זה מה שאני חושב.

אם כך, אני פילוסוף או לא? כן ולא!. לחושבים שאני פילוסוף, עבורם אני פילוסוף. לאחרים, לא!

סיף

17. מה היית חושב לו הייתה טיגריס? – מאת נחום מנדל

בשנה האחרונה בתיכון, המורה לשפת המדינה, במבחן להבעה לשונית, הטיל על התלמידים המשימה לכתוב לפחות עשרים שורות על "מה הייתה חושב לו הייתה טיגריס?".

תלמידים התלוננו שהנושא אינו ראוי, לא מציאותי. המרה הגיב שהכוונה לבחון את כושר היצירה ספרותית של הכותב.

עשיתי חישוב מהיר וכשהגעתי למסקנה שהציון שאקל במבחן הזה לא ישפיע על הציון הממוצה שלי במקצוע, החלטתי להראות למורה מה הייתי חושב לו הייתי טיגריס. הוא כבר יראה!

כתבתי שכידוע טיגריס היא חייה פראית ואכזרית שאיננה חושבת. הדבר היחיד שהוא יודע זה לעוט על חייה קטנה וחלשה ממנו – כמו איילה יפה ונחמדה – ולטרוף את המסכנה.

אבל נניח, למען המבחן, שהטיגריס חושב... אם הייתי הטיגריס חושב הזה, מה הייתי חושב?

טוב... כתבתי שאם הייתי טיגריס חושב, הייתי חושב שהמורה שלנו מרובע, ללא הומור ומחוסר מחשבה יוצרת, כי מה אפשר לצפות מחיה אכזרית ומטופשת כמו טיגריס? שתחשוב כאיינשטיין?

אני במקומו הייתי בוחר נושא כמו "מה היית חושב לך היית גרמפון?".

או! זה כן נושא שאפשר להתכבד בו – מעניין, מסקרן, מגרה את המחשבה היוצרת, שיש בו הומור, טעם וריח.

הגרמופון, להבדיל מאה הבדלות מטיגריס, אינו טורף איילות יפות ונחמדות. הוא יודע לזמר ונגן, להשמיע מוזיקה. מתחשק לך לשמוע את הסימפוניה התשיעית? בבקשה! שימו את התקליט המתאים בגרמופון, תנו נספר סיבובים למנואלה ויתבקעו ממנו את הצלילים המופלאים של בטהובן...

לעניות דעתי הגרמופון היה המצאת המאה – קומפקטי, מעוצב במקוריות, פשוט... ופועל, להנאת המאזינים היושבים סביבו ומקשיבים.

סיפר לי הגרמופון: "שנה עוקבת שנה ובאים לעולם הרדיו, הטלוויזיה, המחשב, הרשמקול... יצאתי מהאופנה. הניחו אותי –, הגרמופון ששירתת אותם בנאמנות – בלי בושה ובלי חרטה, במחילה מכם, במחסן הגרוטאות. אני שוכב באפס מעשה, בודד, ערירי ונשכח, מתגעגע למישכני על מיזנון המרכזי בסלון..."

לכן שמחתי והייתי אסיר תודה למי (אני!) שנזכר ממני במבחנו. תודה לך!"
ספרתי את השורות שכתבתי בחיבורי. הוספתי לכתוב בקדחתנות – בלה-בלבלה, בלה-בלבלה – עד השורה העשרים והפסקי לחשוב כגרמופון.

*

השתוקקתי לדעת את הציון שאקבל. לאחר שבוע המורה חילק לתלמידים בכיתה את מבחניהם, לבדוק את הערותיו. בחיבורי רק כתב באדום, בפניה העליונה "לכיתוב – 100. לחוצפה – 0. ציון סופי – 50 (הממוצע)".

למחרת פגשתי את מורה באקראי, ניגשתי אליו ואמרתי לו "אדוני המורה, אני מברך אותך על הגינותך!".

סוף

18. טבח האינדיאנים – מאת נחום מנדל

קיימים ביבשת אמריקה מוזיאונים אתנולוגיים ספורים, קטנים ונחמדים, המוקדשים לאינדיאנים, המציגים חיצים מורעלים, נוצות עופות וציפורים לקישוט וחפצים שהשתמשו, אבל חס מלהזכיר הטבח שהאיש הלבן עשה בהם. ישנם מרכזי מחקר אנתרופולוגיים שמתחקים אחר תרבותם והתנהגותם, אך לא עוסקים בהשמדתם.

ליהודים שפע אמצעים להזכרת השמדתם על-ידי הנאצים – ולא רק על ידם. יום השואה, "יד ושם" בירושלים, עם מילוני שמות של הנרצחים, מסעות מאורגנות למחנה אושוויץ, מוזיאון בוויגיטון, מוזיאון קטן ומרשים בפאריס, מוזיאון בקיבות לוחמי הגטאות, אנדרטאות במדינות באירופה, מרכזי מחקר, "יומנה של אנה פרנק" ועוד ספרי זיכרון ותיעוד,,, בל נדלג על כך שליהודים ספר הזיכרון רב-המכר הגדול בעולם – התנ"ך!

ומה יש לאינדיאניים? כלום!

*

לא דייקתי – נושא אינדיאנים טופל, אך בלי לגעת בהשמדתם.

למשל, בברזיל José de Alencar כתב הנובלה המתקתה O Guarani, על אהבתם של ססי ופרי, הרומיאו-ויוליה האינדיאניים. בהשראתה, Carlos Gomes חיבר אופרה באותו שם, שהברזילאים מתגאים בה, אבל מתי מעט צפו בה או שמעו את לחנייה. באיטליה הפיקו ממה סרט קולנוע.

מה כן, הברזילאים מתגנדרים בשנות אינדיאניים. נפוץ ביותר בברזיל לכנות בשמות אינדיאניים אנשים, ערים, רחובות, הרים, נהרות...

מסעות המשמידים – ה-bandeirantes (bandeira = דגל) דווקא כן מזכירים, בגאווה והערצה. מלמדים עליהם בבתי ספר, כמו אנחנו מלמדים על המכבים. כמו שגרמניה הייתה מתייחסת לנאצים, אם היון מנצחים במלחמה...

פסל לכבודם של הבנדירנטס בסאן פאולו, נדמה לי שהוא הגדול בברזיל. מבחינה לאומית, בצדק – הבנדיירנטס הוסיפו לשטח המדינה אזורים נרחבים של האינדיאנים ושל מדינות שכנות.

כידוע, היסטוריה היא מה שההיסטוריונים כותבים. לא נודע לי שאינדיאני כתב ספר היסטורי... מה אתם רוצים מאנשים ערומים ואנאלפביתיים?...

*

להלן אפיזודה קטנה.

בצפון ארגנטינה נזירים ישועים, מיסיונרים. הטבילו לנצרות את האינדיאנים, בנו בכפריהם כנסיות, מנזרים ובתי ספר, הלבישו אותם, לימדו אותם קרוא-וכתוב והפכו אותם למאמינים נוצריים אדוקים. הכפרים שגשגו ואף שלחו לוותיקן מקהלה גדולה של אינדיאנים לשיר לאפיפיור מזמורים בלטינית...

הסיפור לא מצא חן לחוואים הארגנטינים, שהזעיקו את הבנדיירנטס מסאן פאולו. איני יודע כיצד להגדיר אותם – להקה, כנופיה או משהו דומה, של הרפתקנים, ארחי-פרחי, לרוב *mamelucos* (בן-תערובת של איש לבן עם שפחה אינדיאנית). הם באו בפיקודו של Antonio Raposa, ראו ועשו את המלאכה ביסודיות – הרסו את הכפרים עד היסוד, טבחו, רצחו והשורדים לקחו כעבדים לסאן-פאולו. רק מעטים הגיעו... מאריכים ההרוגים ב-300,000

סיפורים קצרים שלי

ביקרתי באחד הכפרים הנטושים ומצאתי שרדים דלים של כנסייה. כפריים
מהסביבה "סחבו" את האבנים לבניית בתיהם.

סוף האפיזודה...

סוף

18. טבח האינדיאנים – מאת נחום מנדל

קיימים ביבשת אמריקה מוזיאונים אתנולוגיים ספורים, קטנים ונחמדים, המוקדשים לאינדיאנים, המציגים חיצים מורעלים, נוצות עופות וציפורים לקישוט וחפצים שהשתמשו, אבל חס מלהזכיר הטבח שהאיש הלבן עשה בהם. ישנם מרכזי מחקר אנתרופולוגיים שמתחקים אחר תרבותם והתנהגותם, אך לא עוסקים בהשמדתם.

ליהודים שפע אמצעים להזכרת השמדתם על-ידי הנאצים – ולא רק על ידם. יום השואה, "יד ושם" בירושלים, עם מילוני שמות של הנרצחים, מסעות מאורגנות למחנה אושוויץ, מוזיאון בושיגטון, מוזיאון קטן ומרשים בפאריס, מוזיאון בקיבות לוחמי הגטאות, אנדרטאות במדינות באירופה, מרכזי מחקר, "יומנה של אנה פרנק" ועוד ספרי זיכרון ותיעד,,, בל נדלג על כך שליהודים ספר הזיכרון רב-המכר הגדול בעולם – התנ"ך!

ומה יש לאינדיאניים? כלום!

*

לא דייקתי – נושא אינדיאנים טופל, אך בלי לגעת בהשמדתם.

למשל, בברזיל José de Alencar כתב הנובלה המתקתה O Guarani, על אהבתם של ססי ופרי, הרומיאו-ויוליה האינדיאניים. בהשראתה, Carlos Gomes חיבר אופרה באותו שם, שהברזילאים מתגאים בה, אבל מתי מעט צפו בה או שמעו את לחנייה. באיטליה הפיקו ממה סרט קולנוע.

מה כן, הברזילאים מתגנדרים בשנות אינדיאניים. נפוץ ביותר בברזיל לכנות בשמות אינדיאניים אנשים, ערים, רחובות, הרים, נהרות...

מסעות המשמידים – ה-bandeirantes (bandeira = דגל) דווקא כן מזכירים, בגאווה והערצה. מלמדים עליהם בבתי ספר, כמו אנחנו מלמדים על המכבים. כמו שגרמניה הייתה מתייחסת לנאצים, אם היון מנצחים במלחמה...

פסל לכבודם של הבנדירנטס בסאן פאולו, נדמה לי שהוא הגדול בברזיל. מבחינה לאומית, בצדק – הבנדיירנטס הוסיפו לשטח המדינה אזורים נרחבים של האינדיאנים ושל מדינות שכנות.

כידוע, היסטוריה היא מה שההיסטוריונים כותבים. לא נודע לי שאינדיאני כתב ספר היסטורי... מה אתם רוצים מאנשים ערומים ואנאלפביתיים?...

*

להלן אפיזודה קטנה.

בצפון ארגנטינה נזירים ישועים, מיסיונרים. הטבילו לנצרות את האינדיאנים, בנו בכפריהם כנסיות, מנזרים ובתי ספר, הלבישו אותם, לימדו אותם קרוא-וכתוב והפכו אותם למאמינים נוצריים אדוקים. הכפרים שגשגו ואף שלחו לוותיקן מקהלה גדולה של אינדיאנים לשיר לאפיפיור מזמורים בלטינית...

הסיפור לא מצא חן לחוואים הארגנטינים, שהזעיקו את הבנדיירנטס מסאן פאולו. איני יודע כיצד להגדיר אותם – להקה, כנופיה או משהו דומה, של הרפתקנים, ארחי-פרחי, לרוב *mamelucos* (בן-תערובת של איש לבן עם שפחה אינדיאנית). הם באו בפיקודו של Antonio Raposa, ראו ועשו את המלאכה ביסודיות – הרסו את הכפרים עד היסוד, טבחו, רצחו והשורדים לקחו כעבדים לסאן-פאולו. רק מעטים הגיעו... מאריכים ההרוגים ב-300,000

סיפורים קצרים שלי

ביקרתי באחד הכפרים הנטושים ומצאתי שרדים דלים של כנסייה. כפריים
מהסביבה "סחבו" את האבנים לבניית בתיהם.

סוף האפיזודה...

סוף

19. השועל והענבים "שלי" – מאת נחום מגדל

שועל התגנב למטע גפנים וראה אשכול ענבים ראוי להתכבד... רץ וקפץ אליו ולא השיג אותו. שוב קפץ אליו ושוב לא השיג אותו...

"הענבים האלה רקובים", אמר לעצמו והסתלק.

זה בערך מה שכתב ג'אן דה לה פונטיים הצרפתי במשל שלו. הסיפור הקצר הוא שונה, כלומר, עד הקפיצות הנכשל והסתלקות, אותו דבר. ההמשך, אחר!

השועל, כידוע, פיקח וערמומי. הוא לא התייאש והסתלק. הוא "עשה חושבים"... הוא הסתכל שמאלה, הסתכל ימינה, ראה סולם אלומיניום שעומד על שני מהלכים, גרר אותו עד תחת אשכול הענבים, טיפס בכל שלביו, התיישב למעלה וזלל את הענבים, אחד-אחד, בנחת ובהנאה.

מוסר השכל – אסור להתייאש – לכל בעיה יש פיתרון.

סוף

20. סיפור אסקימוסי – מאת נחום מנד

"נחום, חיברת סיפורים על שפע נושאים שונים. מדוע אינך כותב סיפור על אסקימוסים?" שאל אותי אחד קוראיי המתמידים, ידיד קרוב.

"או! רעיון מצוין! אתגר", הסכמתי. העניין שאינני יודע מה לספר... מעולם לא פגשתי ואף לא ראיתי אסקימוסי. אין לי מוסג כיצד להענות את האסקימוסי או את האסקימוסית שאני אמור לכתוב עליהם. "קוקוריקו"? יצחקו ממני... לא מקוקוריקו – ממני!

על האסקימוסים ידועים לי רק שני פרטים, "סוד לכל ברוד", הידועים לכל העולם ואין בהם חידוש... על כך שהאסקימוסים חיים באיגלו. איני מבין כיצד האסקימוסים מכינים את קביות הקרה המדויקות לבניית בית הקרח, האיגלו – יש להם תבניות ברזל, בהם שופכים מים ושמים בפריזר, כפי שאני מכין קוביות קרח בתבניות פלסטיק? בשבילי, תעלומה...

פרט שני, שהאסקימוסית מובילים את זקניהם הרחק-הרחק לאזור שומם ועוזבים אותם שם, שזאבים ודובים יטרפו אותם. הם מתגאים במינהגם זה. פואיה! לי הוא מגעיל. אני שמח שמשרד הביטוח הלאומי שלנו לא אימץ את הפטנט...

אם הזכרתי קוביות קרח, אולי אכתוב סיפור על מוכר קרח לאסקימוסים? זה ללא ספק נושא אוריגינלי.

עיד הקשר – בהיותי ילד אהבתי גלידה אסקימו-שוקולדה ואסקימו-לימון. האפשר לעשות משהו עם זה? אולי...

אני מאמץ את המוח הזקן שלי כפי שסוחטים לימון ו... כלום... nada...
...nothing ...niente... גורנישט... הדמיון וההשראה שלי נדמו! מה אעשה?
איני נוהג להרים ידיים, להיכנע, לוותר... לא אני!

לפניי הברירה, או להמתין שהשראתי תתעורר ותאיר לי פנים, או להפיץ את
הספור כפי שהוא עד כאן, בצפייה שקורא אדיב ישלח לי הצעה.

אמתין!

*

זרך אגב, המתנה היא תכונת יהודים. הם רגילים להמתין. אלפיים שנה
ממתינים למשיח, ממתינים בסדר פסח לאליהו הנביא וחמישים שנה המתינו
להגשמת חלומו של הרצל...

סוף

21. קימושי, הגיישה היפנית – מאת נחום מנד

קימושי נועדה להיות גיישה מלידתה. מצעירותה נעלה נעלי עץ לעצירת גידול הרגליים. בגיל 4 נמסרה למקדש לחינוך גיישות, ללמוד ולסגל לעצמה הלכות והתנהגות של גיישה. לימדו אותה איקבנה (אמנות לסידור פרחים), פריטה בכלי מוזיקלי קלסי יפני, כיצד לשבת, כיצד לקום, כיצד לסרק את שערה, כיצד להגיש תה בבית תה ולנהל שיחת חולין על דא ועל הא... בקיצור, הכול מה שגיישה צריך לדעת. היא קלטה כל כך עמוק וחזק את מה שלימדו אותה, שהמנהגים האלה כבשו את אישיותה, נעשו טבע שלה.

כשקימושי יצאה לטייל באחד הרחובות הראשיים בטוקיו הברירה, עם התסרוקת הקלסית, בלבוש המסורתי – קימונו משי, כחול פרחוני, מעל שכבות בד שונים – והאיפור הלבן הכבד, הולכת רצינית, בצעדיה הקטנים והמהירים, בלי להביט שמאלה או ימינה, אנשים שפוגשים אותה, נעצרים כדי להסתכל בה בהתפלאות והערצה. היא כאילו אינה משגיחה בהם – היה ממשיכה קדימה, רצינית, בצעדיה הקטנים והמהירים, כמו רוח יפן העתיקה מהלכת על פני הרחוב... קימושו נהנית מהמעמד הזה, שמסתכלים בה ומעריצים אותה – היא חשה סיפוק רב מכך. הרי לשם כך היא חייה.

אומרים שהגיישה קיימת מאז יפן קיים. למעמדה בחברה היפנית היו עליות ומורדות במשך מאות השנים השונות. מוסד הגיישות הגיע לשיאו בתקופות הקיסריות הגדולות, אך בימינו הוא בשפל המדרגות. אין גיישות רבות. האופנה ואורך החיים המערביים השתלטו על יפן המודרנית. הממשלה הגבילה את התחלת הלימודים להכשרת גיישה למשך שנה אחת בלבד, לצעירות בגיל 18. אחר ההסמכה הן מתפקדות במקצוע רק כארבע שנים – בגיל 24 הגיישה נחשבת כזקנה ועליה לפרוש מהמקצוע.

בכל מקרה, הגיישות החדשות מהיום אינן מגיעות לרמתה של קימושי – הן עבדות כגיישה – קימושי אינה מתנהגת "כמו" גיישה – היא גיישה אמתית! בלב ונפש, בכל רמ"ח איבריה...

לראייה, הופעתה בבית התה בה עובדת – המבקרים הזרים שפוקדים בו מוקסמים מתנועותיה האיטיים ועדינים. הן לא מעושות – הן טביעות ומזכירות את "שיר הדובדבנים"...

לעתים קומושי מופיעה בתיאטרון יפני עממי בהצגת קיבוקי המסורתית. למעשה אין לה צורך "להציג", כי אם להיות היא עצמה. לרוב היא, גיישה קטנה ועדינה, מככבת ליד סמוראי, שקולו צרוד וגרוני, בעל מימדים עם כתפיים רחבות, קשוח ותוקפן, שבגלל האיפור המפחיד הכבד בפניו קשה לעמוד את גילו – אולי פי שלוש פעמים מגילה. הביקורת במגזינים התרבותיים והחברתיים אינה חוסכת לה תשבחות. קומושי היא ללא ספק כוכבת-עילית בקיבוקו וביו הגיישות המצולמות ביותר בתקשורת. בת-22 היא כעת בפסגת ההצלחה שלה. היא חייה בעולם שכולו חוויות, סיפוק ואושר. יש לה בשפע את מה שרוצה ואוהבת – הערצה! אם כך, אם הכול טוב, מה לא טוב? דבר פעוט שמפריע את מנוחתה – מה תעשה כשבעוד שנתיים תהיה "זקנה" (בת 24!!) ותאלץ להפסיק להיות גיישה? כן, רבותיי... מה תעשה? האם תהיה מסוגלת לאמץ את הביגוד ואת אורך חיים המערביים הנהוגים היום ביפן? עדיין לא חדלה מלהשתמש בקימונו, בתסרוקת ובאיפור הפנים המסורתיים. היא לא ישנה עם כרית, אלא עם קרש עץ זעיר, שבו מגרעת להנחת הצוואר, המחזיקה את ראשה באוויר, כדי שהאיפור והתסרוקת לא יתקלקלו. כיצד תחיה בלעדיהם? ומה תעשה וממה תתפרנס? מחוץ מלהיות גיישה אין לה מושג משום דבר...

אולי תוכל להשיג משרה למורה להכשרת צעירות לגיישות? אולי... כיצד תדע?

מיספר המועמדות לגיישה יורד פלאים... מחשבותיה עמוסות שאלות וסימני שאלה. באמת, מה תעשה?

אם היה תלוי בה וברצונה, הייתה מתאבנת ונהפכת לפסל שהיו מציבים במוזיאון או מיקדש והמבקרים הרבים היו מתפלאים מהגיישה היפנית הקדמונית ומעריצים אותה. הדבר הכי אהוב עליה, שמתפלאים ממנה ומעריצים אותה.

עתידה לוט בערפל...

Sayonara

*

לדידי, בגלל הסיום, הסיפור על קימנשי הוא הסיפור הקצר שלי העצוב ביותר שכבתי.

סוף

22. "אידישן פיראטן" – מאת נחום מנדל

מה תגידו לי אם אומר שאני אוהב את השיר "אידישע פיראטן" בביצוע להקת חיל הים הישראלי? אני אוהב!

מילדותי, שודדי-ים הלהיבו את שדמיוני. אהבתי את שודדי ים של פיטר פן. הלכתי לראות יותר מפעם את סרט הקולנוע "קפיטן בלוד". ארול פליו היה ללא ספק השחקן האהוב שלי, האליל שלי. לאחר ששמעתי "אידישע פיראטן" חשבתי בליבי "או! זה רעיון טוב לסיפור קצר שלי". לקחתי מחברת ועיפרון (טרם היה לי מחשב), התיישבתי ליד השולחן וניגשתי למלאכה. הסתכלתי לחלון, לתיקרה... והמוזה שלי לא שתפה פעולה – שתקה. ההשראה היוצרת שלי הכזיבה אותי לגמרי, דבר שלא קורה בדרך כלל.

כיצד להתחיל? "פעם היה נער יהודי..." לא! לא נשמע לי ראוי – יותר מדי נדוש, וולגרי, המוני...

כיצד לרקום את העלילה? פניתי לדמיוני הפראי, הפורה, והוא לא הגיב... דממה מוחלטת!

קוראיי היקרים, אני משתף אתכם במשחבותיי למען שתדעו עד כמה השתדלתי, לשאוו...

האם היו בכלל יהודים שודדי-ים? בוודאי שכן, אם בכל מקום יש יהודים, מדוע לא אצל שודדי-ים? מניין לי שבכל מקום יש יהודים? משום שאומרים שבמקום שאין יהודים, אין אנטישמים. המסקנה: בכל מקום שיש אנטישמים, שם גם יהודים. השתוממתי כשניל ארמסטרונג האסטרונוט האמריקאי נחת בירח, לא פגש שם יהודי... אולי בגלל שבירח אין אנטישמים.

בחארבין בצפון סין, שם הייתה קיימת קהילה יהודית. בית-הכנסת שלה קיימת עד היום. בצבא שרתי והתיידדתי עם יהודי יליד סין.

נחזור לאידישע פיראטן, שודדי-הים היהודים. מה אכתוב ומה אספר? אני סבור שבמאות ה-16 וה-17 היו כאלה בקרב שודדי-הים בים הקריביים, באמריקה המרכזית. איננו סביר שהיו ספינות שודדי-הים על טהורת יהודים.

ומה הלאה? מה אעשה? תהיו סמוכים ובטוחים שעוד אכתוב על שודדי-ים יהודיים. כן, אני אכתוב.

כבר עברו עשרות בשנים וטרם כתובתי סיפור קצר שלי על אידישע פיראטן.

אני עוד אכתוב!

סוף

23. דזאקה, מלך הפנטנל – מאת נחום מנדל

דזאקה (קיצור של jacaré. תנין בברזיל), התנין המלך הבלתי מכותר של הפנטנל, האזור הביצתי הגדול בעולם. הוא נמצא בגבול ברזיל עם בוליביה ופרגוואי. התנין הזה היא מפלצת משוריינת ענקית, לא חדירה, גם לא לקליע של רובה. אינני יודע אם צייד ניסה לירות בו, כי אסור תחליט איסור – הוא חיה פראית ברוטאלית, מסוכנת מאד, מוגנת לאומית, כי שורצת בשטח שממדינה קבעה כשמורת טבע, גם בינלאומית, כי אונסק"ו הכריז עליו כנכס האנושות.

נסענו בג'יפ על לוחות העץ של הפַּסְרָלָה, גשר בנוי מעץ (גזעים ולוחות) לכלי רכב, כמטר מעל המים. בטיולנו בברזיל הלכנו מעל למפלי איגואסו שישה קילומטרים לאורכם, עם מאות תיירים, בפַּסְרָלָה דומה, אך להולכי רגל בלבד.

כאן נסענו רק אנחנו. לא ראיתי איש נוסף אחר. הגענו לאכסניה כפרית מעץ, על המים, פרימיטיבית ועלובה. בכיסה, תצוגה צנועה של מוצרי הסביבה, פוחלצי עופות, ציפורים וחיות. מעניין, אך לא מי יודע מה... מה ציפיתם? למוזאון הלובר?

אכלנו ארוחת צהריים במסדה זעירה ונחמדה, אוכל פשוט וטעים. אורז עם שעועית ונתחים קטנים של בשר – המאכל הפופולרי בברזיל.

היו שם גם חדרים להשכרה לתיירים שלנו במקום, בכדי לשוט עם מדריכם בסירת משוטים, להסתכל בחוף הלילי בחיות הבאות לשתות מים בחופי האגם. אומרו לי שלפעמים רואים איזה אונסה, נמר ברזילאי. לא הזדמן לי לראות דבר כזה, אגל ראיתי מרחוק ז'בורי, עוף בגובה של בת-יענה, עומדת על רגל אחת, שחורה עם צוואר לבן, כאילו לובשת סמוקינג.

עוד האטרקציה שביקרנו באזור – מסמר...

נסענו מבית המלון בעיר כשעתיים, באותו רכב ואתו מדריך, ל-Chapada (רמה שטוחה) Diamantina (מורכבת מיהלומים?), שממה גדולה. התפלאתי כיצד הנהג ידע לאן לפנות – לא ראיתי שילוט, שביל או עקבות רכב. הגענו לסלע, כמו מרפסת גדולה, שטוחה וחלקה, שבלטה קצת מהקרקע, עלינו עליה, ברגל. בערך במרכזה תקוע מסמר פלדה גדול, עד הראש, ולידו שלט עץ בו חרוט, באותיות צבועות בשחור "המרכז הגאודזי של היבשת דרום-אמאיקה".

נסענו שעתיים משעממים בישימון לראות ראש של מסמר...

כעת אפשר לחזור לדזאקה, התנין שלנו. ראיתי אותו, כלומר לא ראיתי אותו ממש. ראיתי רק שתי עיניו של דזאקה בולטות מעל פני המים, כפריסקופים של צוללת. גופו היה שקוע מתחת למים ולא יכולנו לצפות בו. כי המים לא היו שקופים – הם ביצתיים.

דזאקה התנין, כאמור מפלצת ענקית (אני מניח שאורכו שארבע מטרים), ולו מלתעות. איזה מלתעות!!... ארוכות, מלאות שניים חדות כתער. אינני מקנא במי שהן תופסות... דינם נחרץ! אין להם סיכוי להיחלץ, להינצל. הן לא מרפות מהטרף עד שהמסכן מפסיק לפרפר וגווע, שובק חיו. אני לא ראיתי במו עיניי את דזאקה מרסק לקציצות את טורפו וזולל אותו בתאבון, אבל ראיתי בטלוויזיה, ברשת נייעונו גאוגרפי, קרוקודילים לעשות זאת.

מדוע אני מתאר תמונה כה מזעזעת? כדי לספר שלמפלצת האיומה והנוראה ידידה, אולי היחידה – ציפור קטנה נחמדה, הדומה לשיקשק שלנו. ובכן, דזאקה סובל לפעמים, שלא נדע, מכאב שניים... מי כמוני יודע מה זה כאב

שיניים... לדזאקה אין אפשרות, שוב כמוני, לפנות לשיננית ולרופא שיניים. מה ייעשה? מי יבוא לעזרתו, אם לא ידידתו, הציפור הקטנה?

כשנתחי בשר נתקעים בין שיני דזאקה, נרקבים וגורמים לו לסבל, הציפור הקטנה נוחתת על ראשו, הוא פוצח לרווחה את מלתעותיו והציפור הקטנה מתמקמת בפיו ומנקרת ביסודיות את הפרורים בין השיניים. דזאקה ממתין בסבלנות, עם הפה הפעור, עד שהציפור הקטנה תסיים את מלאכתה ותעוף. הוא נזהר היטב לא לפגוע בה, לפני לסגור את הפה.

פלאי הטבע!

סוף

24. אודי בארץ הפלאות – מאת נחום מנדל

אהוד יילד חמוד... פרט שמתחרז, אין בכך חדש – רוב הילדים במדינת ישראל בגילו – בן 6 – חמודים. כולם קראו לו "אודי חמודי" וגם בכך אין חדש... אם כך, מדוע אני עומד לכתוב סיפור קצר שלי על אודי חמודי? שתי סבות עיקריות. הראשונה, אני אוהב לכתוב של ילדים. מדוע על אודי? בגלל הסיבה השנייה, אני מכיר אותו אישית – הוא שכן שלי, ילד פיקח וחמוד (זה כבר אמרתי) ולפעמים אנחנו משוחחים.

לקראו, אודי אינו יודע מספיק לקריאת ספר. אימא שלו נוהגת להקריא לו סיפורים מספרונים לילדים מתאימים לגילו. אתמול שמע על אליס בארץ הפלאות והתרשם עמוקות. חשב שהיה רוצה לפגוש את הילדה הזו, אבל כיצד יגיע לביתה בלונדון?

אודי נרדם.

*

בחצות אודי התעורר עם רעיון – הוא נזכר שבגינה הציבורית מול ביתו, בפינה, ליד הגדר, עץ ענף, עם גזע בעל-קוטר, כמו בסיפור של אליס בארץ הפלאות.

אודי החליט שאליו לברר אם בעץ הענף הזה פתח לערובה לארץ הפלאות. הוא קם מהמיטה בשקט, נעל את הסנדלים ובלוי להחליף את הפיז'מה, יצא מהחדר. הוא ירד בזהירות ורד את המדרגות, בחושך.

דלת היציאה מהבית הייתה במקרה לא נעלה והוא רץ לגן הציבורי קרוב לבית, לעץ הענף ליד הגדר.

חיפש סביב הגזע בעל הקוטר הרחב ואכן גילה פתח מוסתר לערובה בתוכה. אודי ניכנס ונפל... כלומר, ריחף באוויר, ירד למטה ונחת נחיטה רכה, בעמידה על רגליו.

אודי יצא מהערובה ומצא את עצמו במקום יפה ומואר. הוא ראה לפניו, במרחק מה, חומה די גבוהה וארנב יושב עליו. הוא חבש על ראשו קרטולה (מגבעת צילינדר) ואודי הבין שהוא הארנב של אליס, מארץ הפלאות. התקרב אליו ושאל:

"אדוני הארנב, אתה מכיר את אליס, מארץ הפלאות?"

"כן מכיר ולא מכיר... כן מכיר ולא מכיר..."

"אולי תגיד לי איכן אמצא אותה?"

"אולי לכאן, אולי לשם... אולי לעאן, אולי לשם..."

"אולי תענה כבן-אדם!"

"אני לא בן-אדם, אני ארנב", הגיב, צחק, קפץ מהחומה והסתלק.

אודי בחר את הכיוון ההפוך וראה ברחוק ילדה יפה, בערך בגילן ורץ לקראתה.

"את אליס מארץ הפלאות?"

"כן, בהחלט! אני אליס, מארץ הפלאות".

"ואני אודי, אודי חמודי, ממדינת ישראל. מנין העברית שאת מדברת?"

"אסביר לך. אודי. לואיז קרול, הסופר הבריטי המפורסם שכתב הספר שלי, "אליס בארץ הפלאות", היה אדם חכם, רב-פעלים והמצאות, אינטלקטואל משכיל, מתמטיקאי בחסד, שידע לחשב מיספרים... בזמנו היה אסור תכלית איסור, וגם מסוכן, לכתוב ביקורת כלשהי למלכת אנגליה או לאנשי חצרה המלכותית. מה עשה קרול המחבר שלי? כתב את הספר שלי, בצורת סטירה לקלפים ומלכתם, מלכת הקלפים... כל אנגליה צחקה ושום רעה לא קרה לו, כי הרי לא פגע במלכת אנגליה..."

"מתוחכם מעוד...!", הסכים אודי.

אליס המשיכה "הספר הצליח מעוד ותורגם לשפות רבות. אני חושבת שתירגמו אותי לכל לשונות התבל... אני מדברת בכל מקום בשפת המדינה. במעינת ישראל אני מדברת עברית".

אליס אחזה בידו והזמינה אותו "עלי לפגוש את מלכת הקלפים. בוא איתי ואציג אותך למלכת הקלפים. אנחנו חברות".

הם הלכו עד למיגרש קריקט, משחק ספורט שהאנגלים "משוגעים" אלין כפי שהישראלים אל הכדורגל ואל הכדורסל...

מלכת הקלפים הייתה עסוקה – היה בדיוק התור שלה לשחק. אליס נאלצה להמתין שתתפנה ובינתיים שוחחה עם אודי.

"המלכה סיימה. בוא, אודי".

"כבוד גבירתי המלכה, ברצוני להציג לך את חברי אודי. אודי חמודי, ממדינת ישראל".

"נעים לי להכיר אותך, אודי".

אודי השתחווה (אינני יודע מנין למד...) "גם לי נעים ביותר, כבוד גבירתית המלכה. שמעתי עליך כשאימה הקריאה לי את הספרון לילדים "אליס בארץ הפלאות".

" אודי. אתה יודע לשחק קלפים?".

"כן, אני יודע את מישחק הקלפים לילדים בגילי, שקוראים לו "תן-קח". הוא קל – לא צריכים לספור, רק להבחין בין שחור לבין אדום. משחקים אותו שני ילדים, אחד "אותו צבע" והשני "צבע שונה". כל ילד שם על השולחן קלף לא-גלוי ושניהם הופכים אותם ביחד. אם הם מאותו צבע, הילד "אותו צבע" לוקח אותם ואם לא, הילד "צבע שונה" לוקח. זה מעניין".

"אני אוהבת לשחק "ברידג", משחק לארבעה משתתפים, הדורש הרבה חשיבה. הישראלים מעדיפים "פוקר" הפופולרי, שאיננו לרוחי. הוא כרוך בהימורים, עמדת פנים ורמאות... אני לא מסמפתת בו... או! סליחה, ילדים, עלי לחזור למישחק" והיא רצה בלי פרידה.

"אליס, איני רואה כאן ג'וקר. אין ג'וקר בחפיסת הקלפים שלכם?".

"בוודאי שיש – אפולו שניים! אם לא משתתפים במישחק, הם נחים בביתם, בקופסת הקלפים. בוא נבדוק אם הם שם...". הם הלכו.

אליס נקשה קלות בדלת, היא נפתחה והופיע ג'וקר חצי-רדום.

"מר ג'וקר, תכיר את אודי, אודי חמודי, ממדינת ישראל".

"נעים מעוד, אודי חמודי".

"גם לי נעים, מר ד'וקר".

הם פתחו שיחה ערנית ופתאום אודי נזכר שעליו לחזור הביתה.

"השיחה מעניינת, אבל תסלחו לי. עלי ללכת. אם ההורים לא ימצאו אותי במיטה, ייבהלו!".

"אני אלווה אותך לפתח הערובה", הציעה אליס והם הלכו ביחד. בדרך הארנבת עם המגבעת על ראשו הצטרף אליהם, עליז ושמח.

אודי הזמין את אליס לבוא איתו לביתו.

"ברצון הייתי באה, אך אסור לי. רק באנגליה מותר לי לצאת מכאן".

אודי הציץ לתוך הערובה. "איזה גובה...".

"אין שום בעיה", הרגיעה אותו אליס. "בפנים יש בקיר כפתורים. תלחץ על הכפתור מסומן בחץ כלפי מעלה והמילית תעלה אותך".

הם נפרדו בחיבוק ממושך. אודי ניכנס לערובה, עשה כמצוותה – לחץ על הכפתור עם החץ כלפי מעלה ומשב רוח ממטה הרים אותו ברחיפה ליציאה.

אודי רץ הביתה ובחדרו חילץ את הסנדלים, עלה למיטה ונירדם.

בבוקר התעורר שמח ומאשר, נפעם מהרפתקתו הלילית. לא סיפר לאיש מה קרה בחצות, כי לא ימינו ממילא – יצחקו ממנו ויאמרו שחלם חלום... הוא סיפר רק לי, כי סמך שאאמין ולא אצחק ממנו.

אמנתי ולא צחקתי.

סוף

25. מטילדה – מאת נחום מנדל

מטילדה, בת תערובת של חוואי ברזילאי ושפחתו הכושית. הילדה הייתה חופשיה, כי נולדה אחרי שהנהיגו את החוק שילידים ילידי במדינה הם אזרחים בני-חוריו ואין לשעבד אותם. גם האינדיאנים אסור לשעבד, לפי חוק קודם. עקב המחסור בידיים עובדות בחקלאות, הובאו כושים שנלכדו בשבי באפריקה והובאו למכירה בשווקי עבדים.

היא גדלה ב-"הבית הגדול" של האדונים בחווה, יחד עם ילדי החוואי, למרות שלא הכיר אותה כבתו חוקית, חיבב את הילדה השובבה, מלאת המרץ, חיונה והיצירתיות. עבדי החווה התגוררו ב-"סנזלה", בקתת עץ רחבת-ידיים, מגורים של הכושים, ללא מחיצות ביו מזרונים הקש של המשפחות. אימא של מטילדה, ריטה, הייתה פילגשו הפרטית של החוואי, דון פסקול אלקנטרה דוס סאנטוס, איש קשוח, בעל השכלה פשוטה, ששלט על החווה ביד רמה, ללא מיצרים. הוא מנע שריטה תתחתן ותקים משפה – הוא שמר בשבילו את הכושית הצעירה ויפה. בנו הבכור היה מבוגר ממנה...

מטילדה גילתה מקטנותה אופי חזק, מרדני ומנהיגותי. היא התבלטה, והתנהגותה הפראית דווקא מצאה-חן בעיני החוואי.

עבד כושי הסיעה מדי יום ביומו, בעגלה גדולה עם שני סוסים, את ילדי החווה לבתי הספר בעיירה. גם כאן מטילדה התבלטה, התלמידה המצטיינת בכיתה, חביבת המורים.

כשעמדה לסיים את התיכון, ביטלו את עבודות במדינה ושיחררו לחלוטין את העבדים. ריטה, אימא של מטילדה, העדיפה להישאר בחווה, בה הייתה

רגילה. מה תעשה בעיר, בודדה, בלי אף אחד. גם החוואי לא רצה שתלך והעסיק אותה כעוזרת שכירה בבית-הגדול.

למטילדה השאפתנית היו תכניות אחרות – לא ראתה עתיד בחווה. עם סיום התיכון, עזבה לעיר הבירה, נחושה לפלס שם את דרכה. מטילדה השיגה עבודה כעוזרת בית, אך לא הסתפקה בכך, חתרה ליתר... היא נתקבלה באוניברסיטה, הציונים שלה במבחנים היו מעולים.

המשפחה אצלה מטילדה עבדה הייתה נוחה – אנשים תרבותיים ומשכילים, שהתייחסו אליה בנועם. היא התחבבה אליהם ועם התחלת הלימודים, הם הסכימו שתמשיך לגור אצלם, תמורת שירות של שומרת-טף לידיהם וערה להם בלימודים ובהכנת השעורים. סדור נוח עבורה.

הידיעה שמטילדה לומדת באוניברסיטה הגיעה לאוזניו של החוואי והיא ערבה לו. אף אחד משמונת בניו ובנותיו החוקיים לא התקבל לאוניברסיטה. לדידו היו "פושטקים" כמוהו... משהו בקרבו גירד את גאוותו... הוא חשב, מחשבות התרוצצו במוחו.

כשמטילדה בא לבקר את האם, החוואי ביקש לשוחח איתה.

"מטילדה, החלטתי להכיר אותך כבת חוקית שלי, להעניק לך תמיכה כספית ללימודים ואת שם משפחתי. את, מטילדה דה סואוזה, תהיה "מטילדה דה סואוזה אלקנטרה דוס סאנטוס".

היא סירבה! אינה זקוקה לנדבות...

"לא! אינני מכירה אותך כאבא שלי. אתה לא אבא שלי. בשבילי אתה רק דון פסקואל, אדון החווה, בה אימא שלי עובדת. לא יותר..."

החוואי שתק, המום. לא ציפה לתגובה כזו.

"דון פסקואל, אבא שלי הוא רק הבעל החוקי של אימא". הוא שתק. היא המשכה.

"דון פסקואל, אתה כעת אלמן, מדוע שלא תפצה את דונה ריטה על הסבל, על הניצול ועל ההשפלה שגרמת לה? תתחתן איתה ותקבל כנדוניה בת, אני...!".

"מטילדה, אני חייב לחשוב. לשקול. תחזרי בעוד שבוע ואתן לך תשובה."

*

החוואי הופתע מתגובת בניו, כשביש את דעתם. הם לא מתלהבים שהוא יתחתן עם ריטה, אבל אינם מתנגדים. ידוע להם שהוא חיי איתה, כפילגשו, שנים רבות. עבורם אין ההבדל בין אימא חרגת לבין פילגש של אבא.

מטילדה חזרה לבקר בחווה.

"מטילדה, תברכי אותי – אני עומד להתחתן עם דונה ריטה, אימא שלך".

"אבא! אבא שלי...". בפעם ראשונה בחייה, מטילדה קראה לו כך, התקרבה אליו ונשקה במצחו.

עיניו של החוואי הקשוה נרטבו מימאות...

*

אין טעם להמשיך בסיפור הזה. ההמשך בנלי, פרוזאי, נדוש... מטילדה סיימה את הלימודים בהצטיינות, כעורכת-דין, התחתנה עם תלמיד כיתה, שהתאהב בה והיא בו, וכה הלאה וכה הלאה...

סוף הסיפור מזכיר את סיום ההגדות של ילדים: הנסיך לקח את הצעירה לארמונו, התחתנו וחיים עם הילדים באושר ועושר עד היום...

*

הווארד פאסט, הסופר היהודי האמריקאי הדגול, כתב את הנובלה "Freedom Rad", בו מגולל ביד-אמן את סיפורו המרתק של גדעון ג'קסון, עבד כושי אנאלפבית שהובא מאפריקה, שבורח, בהשאירו את אשתו וילדיו בדרום, מצטרף לצבא הצפון הנאבק לשחרור העבדים בארצות-הברית ומגיע לנבחר לקונגרס בוושינגטון. סיפור מרשים המבליט את הכוח הכביר של רצון בן-האדם.

אימצתי, אולי בהשפעת הנובלה הזו, אמירה מפורסמת של בנימין תיאודור הרצל כסיום הסיפור הקצר שלי, "מטילדה":

מוסר השכל – אין דבר העומד בפני הרצון.

סוף

26. סיבוב בסיני – מאת נחום מנדל

תקופה קצרה לאחר שצה"ל כבש את חצי האי סיני, התארגנו בקיבוץ לטיול בו. כלי הרכב היחיד המתאים לנו היה אוטו-המשא שלנו, שרכשנו אינני יודע מאיזה יד – שנייה, שלישית או יותר... גם הפירמה (הדגם), תעלומה – שברולט, פורד? מי חכם ויודע... אנחנו קראנו לו "טרנטה" והוא שירת אותנו נאמנה שנים רבות, להסעת מיטענים. צריך לנסוע לאן שהו? לקולנוע, לתאטרון בתל-אביב או חיפה, לאירוע באמפיתאטרון של המועצה האזורית, או סתם טיול בארץ? בבקשה. מרכיבים את הספסלים על הארגז גדול מברזל, מצמידים סולם מברזל לעליה, מתיישבים, לרוב בצפיפות... ויוצאים לדרך.

ארבעת הספסלים, שניים בודדים, לצדדים, ושניים נצמדים עם גב משותף, לאמצע, נוצרו בשיתוף ביו המסגרייה והנגרייה.

למסע לסיני בנו מסגרת ברזל מעל הארגז, שכיסו עם ברזנט, שניתן היה, על ידי קיפול, לפתוח ולסגור בצדדים. הטרנטה דמתה לקרון נגרר על ידי סוסים של מתיישבים האמריקאים במערב הפרוע.

בהתחשב בזקנה של הטרנטה והמרחק שעליה לעבור, הוחלט לצרף לטיול את הג'יפ של המטע, להזעקת עזרה בשעת הצורך. מצבו עורר רחמים, אבל זה מה שיכולנו לגייס. בנוסף, נסעו בו חמישה חברים, שלא היה להם מקום בטרנטה.

היום העסק הזה נראה לי הרפתקה מסוכנת ומחוסרת אחריות לחלוטין, אבל בזמנו, מי חשב על סיכון? היינו צעירים... ובנוסף, מבחינה כלכלית, זה מה שיכלנו לרשות לעצמנו.

כיום, אם רוצים לנסוע, גם לבית הקברות ליד הקיבוץ? מזמינים אוטובוס תיירים עם מושבים מרופדים, מיזוג אוויר, טלוויזיה, מוזיקה רקע, מקרר למי שתייה וקשר אלחוטי... היו זמנים ויש זמנים...

*

בחלק הקדמי של הארגז העמסנו את הציוד והצידה לארבעת ימי הטיוול – חביות דלק, כיריים ובלון גז, ערימה גדולה של שמוכות, ארגזי "תנובה" מלאי מזון, כדי מים. בשטח שנותר הצטופפו המטיילים – מה זה הצטופפו... מתחת הספסלים, חבילות האישיים.

יצאנו לדרך, שמחים ועליזים.

*

עד אילת הנסיעה התנהלה חלקות, ללא תקלה. הטרנטה והג'יפ גמעו את המרחקים כלאחר יד. עם כניסתנו לשטח של סיני, הטרנטה החלה לנשוף, לנחור ולהשתעל, אבל נסעה ונסעה, עד שהפסיקה לנסוע – עצרה וסירבה לזוז. הנהג בדק את המנוע.

"הקרבורטור רותח... עלינו להמתין שיתקרר".

הנהג של הג'יפ, בחור ממולח ובעל המצאות חשב אחרת – עלה לארגז וחזר עם תפוז ביד. באולר הקשור להגורתו חתך את התפוז באמצע והלביש חצי ככובע על הקרבורטור. החצי השני שמר בצד כמלאי.

ראהו זה פלא! תוך רגעים המנוע החל לפעול. כך המשכנו את דרכנו ארבעה ימים – הקרבורטור התחמם? הניחו על ראשו כובע חדש, חצי תפוז והטרנטה

נסעה. למזלנו הבאנו הרבה תפוזים, אבל אסור לאכטל אותם – הם קודש לקרבורטור.

לא הרחקנו לנסוע – הגיע התור של הג'יפ של המטע להזעקת-עזרה-בעת-הצורך, לעשות את הצגה שלו. עצר! הפעם הכובע מחצי תפוז לא הועיל – "הלך המנוע"...

לא נטשנו בישימון את הג'יפ של המטע להזעקת עזרה בשית הצורך. קשרנו את המסכן עם כבל פלדה לטרנטה והזקנה סחבה אותו עד הקיבוץ, ארבעה ימים.

*

הטרנטה נשפה, נחרה והשתילה, אבל, עם כובע-חצי-תפוז על הקרבורטור התקדמה ללא לאות והג'יפ נסחב אחוריה, עם חמשת הנוסעים.

עברנו את אל-עריש ועוד ישובים ערביים וכבגענו חקנטרה, ליד תעלת סואץ. בדרך עצרנו לאכילה, ולהיפך... (אנחנו הרי רק בני-אדם).

לאכילה פרסנו על הקרקע שמיכות ששימשו לנו כשולחנות וככיסאות. חיממנו את האכל על הכיריים שהבאנו עם בלון גז.

לפעולה השנייה, הנהג היה מכריז "בנות לשמאל, בנים לימין" והנצרכים ירדו עם שמיכה, למסתור לצרכיהם. כך סימנו, עם עקבות מה שעשינו, את מסלול טיולנו בחצי-האי סיני...

לא עברנו את תעלת סואץ למצריים. טיול כזה ערכנו בעוד שנים, כשמדינת ישראל חתם הסכם שלום עם מצריים, בעקנות ביקורו של אנואר סדאת.

הפעם באוטובוס, בליווי מסדריך מצרי שדיבר עברית סבירה. סביר להניח שמבוכר בחייל לשעבר שהיה בשבי בישראל.

לא נפרט את החוויות המאלפות במשך ארבעת הימים של הטיול, אך פטור ללא כלום אי אפשר – הנה שתי אפיזודות קטנות.

בלילה הראשון בקהיר. יצאנו בחצות קבוצה להסתובב בסביבת בית-המלון. פגשנו להקה של צעירים, כנראה סטודנטים, עליזים ושרים. הם זיהו שאנחהו ישראלים, נפנפו לנו בידיים ובירכו לנו בקול שמח "שלום, שלום...". דבר כזה לא יכול להתרחש היום.

אפיזודה שנייה. בשוק הגדול, אשתי הבחינה ברקמה שמצא חן בעיניה ונגשה למוכר לשאול את המחיר.

"חמש עשר לירות ישראליות".

אשתי הראתה לו חמש האצבעות של ידה ואמרה "חמסה".

"גברת, מה את מדברת?... ", הגיב המוכר, נפגע. אשתי הסתובבה, הלכה ואני בעקבותיה.

"גברת, גברת...". המוכר רץ אחרינו והרקמה בידו. אשתי לקחה אותו ושלמה חמש לירות. המשכנו ללכת ושאלתי אותה "מניין הצעת לו חמש במקום חמש עשר?".

"אמרו לי שבשוק עלי לשלם חצי ממה שמבקשים".

מהיכן היא ידעה שבשוק קהיר חמש הם חצי מחמש עשר?".

*

נחזור לגדה המזרחית של התעלה. נסענו דרומה, לאורכה. בדרך חלפנו מול הערים איסמעיליה וסואץ ו הגענו לאבו-רוֹדִיס. משם עלינו למכרות הנחושת, שכבר פעלו בתקופת הפרעונים העתיקים.

לא אתעכב בכל האתרים שביקרנו. אציין רק החשובים שבנם ולא בסדר הכרונולוגי.

דיר-גפגפה (רפידים), שרם אל-שייח (למשה דיין חשובה מהשלום...), קדש ברנע (נווה מדבר, מיקום של העיר הקדומה), הר משה (עליתי מאות המדרגות עד הפסגה, לבקתה חרבה. משה רבינו היה שם?), מנזר סנטה קנטרינה, חוף נועיבה הנפלא, דיר טאבא...

חזרה למולדת – אילת... רק הרגישה רכיש הישראלי, הטרנטה התאושה, חידשה את נעוריה ודהרה בגאווה כצעירה – הג'יפ אוריה.

הגענו הביתה בשלום, בריאים ושלמים.

*

במבט ביקורתי רטרוספקטיבי (לעבר) יובל שנים אחורנית, אני חושב שחוינו הרפתקה מסוכנת ומחוסרת אחריות. היינו צעירים...

סוף

27. להצניע לכת – מאת נחום מגדל

אני מתלבט מעוד אם עלי לספר את מה שאני עומד לספר. מדוע? לא נעים לי לטפוח לעצמי על שכם ולהתגאות במעשיי ובהישגיי. למעשה אני דווקא כן אוהב, ומעוד..., אבל אני נמנע מכך (עד כמה שאפשר...), כי לא נאה – בריות אינן סובלות זאת, למרות האמירה הידועה של הילל הזקן (בגרסה המועדפת לי) "יהללוך אחרים ולא, פיך!". מי לא מתפאר מהישגיו? הייתי רוצה, אך בסיפורי הנוכחי אשתדל לא לפרט את ההישגים וההמצאות שלי. הם כל רבים שבמסגרת הסיפור הקצר הזה, קצר המצע מלהשתרע.

עם התכונות והנטיעות שלי ברור בחרתי לעסוק כל חיי בתיכנון, מבנים כמקצוע (אני הנדסאי) וכתיבה כתחביב.

מתכנן הוא איש חידושים. אף מתכנן לא ילך לתכנן גשר קיים או לכתוב ספר או סיפור שכבר נכתב...

זה הוא עיסוק כלבבי, ההולם את אישיותי.

אז מה אני? חדשן, מפלס דרך, עקשן, מרדן, משוגע, או סתם חולה? סביר להניח שקצת מזה וקצת מזה... אם חולה, יש לי שם למחלה – מידאסיטיס.

מידאסיטיס על שום מה? על שם מידאס, מלך פסינוס, באסיה הקטנה, שלפי המיתולוגיה היוונית האלים הענישו שכל מה שנגע הפך לזהב. אצלי, מה שאני נוגע אינו הופך זהב, אלא מעורר בי ריעון חדש, שכפי שנראה בהמשך, הוא בדרך כלל לעוכרי. הבריות לרוב שמרנים, אינן אוהבות חידושים. ללא החדשנים והממציאים העקשניים, האנושות עדיין הייתה מקפצת על העצים, כקופים...

*

נתקבלתי לעבודה במשרד גדול לתיכנון בנייה. נתנו לעזרה תיק מלא תוכניות לפרטים סטנדרטיים לדוגמה, הנהוגים אצלם. לא תמיד הם תאמו משרציתי ותיכננתי. העדפתי לתכנן בעצמי אלטרנטיבה, שלא לפי הדגם הסטנדרטי המוקבל במחלקה.

לשמחתי, ראש המדור האחראי הישיר עלי והמהנדס הראשי נהגו לאשר בחתימתם את עבודתי. התפרסמתי כמי שלא הולך בתלם... כשהעירו לי שפרט שלי איננו בתיק, הגבתי שיש לצרף אותו לאוסף...

פעם הגדלתי לעשות – כמקום לשרטט ארבעה דפים עם מבטים מהצדדים וחתכים שונים של פרט מסובך, שרטתי דף אחד שלו באיזומטריה, בו כל הנתונים הנחוצים לביצועו, חז וחלק.

ראש המהנדסים התלהב וברצון הטביע את חתימתו לאישור. הייתי מרוצה מאוד. בחזרה לעמדת עבודתי, הראיתי את הדף למהנדס בחדר השכן, שאיתו היה לי קשר ידידותי. הוא עיין בו ואמר:

"רעיון יפה! אך אל תעשה שוב דבר כזה... לא כל המתכננים שלנו יודעים לשרטט באיזומטריה. אני ממליץ לך גם להאט את קצב עבודתך. אתה שובר את הנורמות שלנו ותתקומם את העובדים נגדך".

"אני איננה מתאמץ. זה הקצב הטבעי של עבודתי".

"תעשה מה שתרצה. אני הזהרתי אותך!".

בדיעבד התברר לי, כפי שנראה בהמשך, שצדק.

לאחר שנתיים, בהם מימנו לי השתלמות בקורס באוניברסיטה, כשאני התהלכתי שבע רצון מעצמי ומעבודתי, נאלצתי לבקש, וקיבלתי, הפסקת עבודה של ארבעה חודשים.

כשחזרתי, התברר לי שמנהל חדש במישרד. לא הייתה הכרה ביננו. הצגתי את עצמי והודעתי שאני חוזר לעבודתי.

"לא! עלי לברר קודם עם ועד העבדים. בעוד שבוע אתן לך תשובה".

*

רק נכנסתי לחדרו, המנהל אמר לי דוגרי:

"אני מצטער, אצלנו אתה פסול על הסף (אלא המילים שלו...). הוועד אינו מקבל אותך".

שתקתי, הסתובבתי והלכתי.

למדתי לקח. האם הליל הזקן התכוון "לילול אותך אחרים. לא פיד?".

מוסר השכל: הצנע לכת, אל תתבלט.

סוף

28. לילי והטייס שלה – מאת נחום מנדל

ירון שינקר, טייס "פייפר", אוהב לטוס. אין סיפוק גדול מלעבוד בעבודה שאוהבים.

תפקידו של ירון לסקור בעיר ובסביבה את תנועת הרכבים בכבישים וברחובות ולדווח בשידור חיי לרדיו על פקקים, דרכים חסומים ולהציע אלטרנטיבות.

באחת החזרות לשדה התעופה, משך את מבטו, בחצר אתד הבתים, בחורה עומדת על ארגז קטן ומנופפת לו בהתלהבות מגבת קטנה, כאילו מסמנת שמבקשת למסור לו משהו. הדבר סיקרן אותו, סיבב את המטוס, הנמיך לטוס, עד כמה שמותר לו ועבר בצד החצר, שיוכל לראות הבחורה היטב. היא הגבורה את התלהבותה, עם קפיצות קטנות של הארגז, הוא הניף לה את היד מחוץ לחלון, לשלום, וחיך לה בחיוך רחב.

האירוע הזה חזר לעצמו בימים הבאים, כשבכוונה הנמיך לטוס מעל החצר בחזרתו לשדה התעופה.

ירון החליט שהוא חייב להכיר את הבחורה הזו. התבונן למיקומו של הבית ולגישה אליו.

יום שלא הייתה לו טיסה, כי הרי לא טס יום-יום, לקח את רכבו ופנה לכוון שדה התעופה, לבית של הבחורה. חנה את הרכב לידו והלך לחצר.

ירון מצא את הבחורה בין הלוטים לתליית כביסה, עומסת על ארגז עם מגבת ביד ומביטה לכיוון ממנו הוא נוהג לטוס בחזרה לשדה תאופה.

"גברת, שמי ירון. אפשר לשוחח איתך?".

היא יפנה את פניה אליו והתבוננה בו.

"בדיוק כרגע לא כל כך. אני ממתינה לטייס שלי".

"אני מצטער, גברת. היום הוא לא יבוא. אני הטייס שלך...".

היא הביטה אליו, בלי לרדת מהארגז.

"שמי לילי. אינני חושבת שאתה הטייס שלי. אין לך כובע ומשקפיים של טייס".

התמימות של לילי דווקא מצא חן לירון. בוורה כה יפה ונחמדה... קולה כל כך עדין וערב לו... הוא חש שמשהו קורה כלפיה בקרבן. האם לזה קוראים אהבה ממבט ראשון?

"לילי, יש לי רעיון – אבוא לראות אותך בשבת בערב בשעה שמונה, לבוש בבגדי הטיס שלי ואז לבטח תזחי אותי. זה בסדר?".

לילי לא ענתה. ירון נפרד ממנה בשלום והלך.

*

בשבת בערב לילי הייתה מתוחה לקראת הבאות... מה יהיה? היא התלבטה מה ללבוש, שמלה או מכנסיים, חולצה זו או חולצה זו? להתאפר או לא להתאפר? נעליים עם עקבים או סנדלים? החלטות קשות...

בשעה שמונה לילי ירבה במרפסת על הנדנדה הרחבה, בלי איפור, במכנסיים, בחולצה רקומה, ובסנדלים. רצתה להראות פשוטה וטבעית.

אוטו זעיר התקרב ונעצר מול הביה. טייס לבוש סרבול לבן, כובע לבן של טייס ומשקפיים על המצח, פתח את הפשפש ונכנס לגינה לפני המרפסת.

כן, כן, זה הטייס שלה, עם החיוך הרחב והנפנוף ביד לשלום. אין ספק!

לילי קמה ממושבה וניגשה לקראתו. התחבקו. התנשקו. לילי החזיקה יד של ירן והובילה אותו לשבת לידה בנדנדה. היה להם כל כך הרבה לדבר ולשוחח...

לילי והטייס שלה!

סוף

29. ציריבים וצריבימבה – מאת נום מנדל

ציריבים וצריבימבה הם שני סיפורי זמר קטנטנים והמודים שהתעופפו בגן ובפעם הראשונה שנפגשו, התאהבו ולא נפרדו יותר. הם התעופפו בגן להנאתם ביחד, עמדו ביחד על ענף דק של עץ ושרו דואט ביחד על אהבתם הגדולה, כיאה לזוג צעירים של נאהבים. ביחד חיפשו מזון ומה שמצאו, התחלקו ביניהם – משפחה למופת. מה להגיד? היו מאושרים!

"ציריבים, מה דעתך שנקונן? שנבנה למגורים קן משלנו בצומת ענפים מתאים באחד העצים בגן?"

עקרומית ציריבים הסכים איתה, אבל היה לו רעיון אחר מה לעשות. הוא הבחין תלייה באחד העצים בגן קופסת עץ חדשה לדגירה עבור ציפורים. היא ריקה, כלומר בלתי-מאוכלסת, פנויה.

"צריבימבה, את מוכנה לבדוק האם המקום לטעמך?". ציריבים שאל ובלו להמתין לתשובה, אף קדימה. צריבימבה עפה אחריו.

אכן צריבימבה אהבה את קופסת הדגירה. היא מוגנת – תלויה בגובה סביר מהקרקע, הפתח בדיוק למידותם, כך שציפור גדולה לא תוכל להיכנס. לדעתה מקום אידיאלי עבורם לקינון בו.

ניגשו מיד למלאכה, לחפש ולקושש זרדים קטנים ודקים למצע הריפוד של הקן. כל אחד אף וחזר עם זרד במקורו, הניח אותו במקום הנכון ויצא למעוף חדש, ללא הפוגה וללא מנוחה, עבודה מפרכת. מה לעשות? ציפורים הרוצים לבנות קן, עליהם לעבוד קשה. אין הם יכלים לרכוש להם אצל קבלן דורת-קן מוכנה... אין להם כסף, ואינם זקוקים לו.

*

בסוף היום, ציריבים חזר לקן ולא מצא את צריבימבה. הוא רבץ בדאגה. כשהתחיל להחשיך, החליט לחפש אותה. הוא התעופף בגן וצייץ בכל כוחותיו "צריבימבה, צריבימבה" ואין מענה. הוא חזר עייף ומיואש. לא! הוא לא יתייאש! הוא ימשיך לחפש את צריבימבה כל ימי לחייו, עד שיימצא אותה.

למחרת עף שוב לחפש, בסיבוב גדול יותר, והגיע לבתים לפאת הגן, לא חדל לציץ "צריבימבה, צריבימבה" בקול רם. פתאום נדמה לו ששומע ציוץ. שתק כדי להאזין היטב, ועף לכיוון הצליל, שבא מחלון פתוח. התקרב. כן, כעת שומע ברור שקוראים לו "ציריבים". אין ספק – זו צריבימבה שלו. כשעמד על אדן החלון, ראה אותה בתוך כלוב תלוי מהתקרה. הוא עף לכלוב ונאחז בסורג.

"ציריבים, ברח מפה, ברח מהר, כל זמן שהחלון פתוח. בכל רגע עלול להיכנס לגדר הבור שלכד אותי. הוא יסגור את החלון ויתפוס גם אותך, ברח".

"לא איכפת לי. נחיה שנינו ביחד בכלוב. לא אעזוב אותך".

"ברח מהר! מי יודע מה הבחור יעשה איתך".

לא ציריבים מי נכנע בקלות. הוא החל לבדוק את הכלוב סביב סביב. הרי אתם כבר יודעים מתחילת הסיפור שציריבים ציפור חכם בעל רעיונות. אם ישנם ציפורים טיפשים, ציריבים לא נמנה איתם...

הוא ראה בדל גפרור משחל בתוך לולאה, "זה בוודאי סגר הדלתית", חשב בליבו והתנפל עליו בנקירות ומכות במקורו, כשנפנף במשב הכנפיים. הוא חש שהגפרור לא יציב, אז ממקומו, נע ונפל. הדלתית נפתחה.

"צאי מהר מהכלוב, צריבימבה. בואי". היא לא חיכתה לקריאה שנייה. עפה החוצה.

הדלת של החדר נפתחה ונכנס הבחור. הוא הבין בציריבים ובצריבימבה מתעופפים ורץ לסגור את החלון. הציפורים הצליחו לצאת דרכו החוצה, לחופש ולדרור, עליזים ומאושרים, ולעוף ישר למעונם, לקן שלהם בתוך קופסת הדגירה על העץ בגינה. הם נרבעו ביחד בקן, צמודים, עייפים, אבל מרוצים.

"ציריבים אלופי אהובי, ידיתי שתשחרר אותי".

ציריבים חייך קלות ושניהם המשיכו לרבוץ צמודים, בשקט ובנחת.

ציריבים וצריבימבה...

*

משל השכל – גם ציפורים זקוקים למזל.

סוף

הערת המחבר – כשניסחתי את משל השכל של הסיפור, שמתי לב שאני מסוגל לצטט דוגמאות אין ספור של מקרי מזל, אך אינני יודע מה הוא המזל בעצמו...

30. חיי סכו"ם – מאת נחום מנדל שכוה אל

אצלנו הסכו"ם במגירה מתחת שיש הדלפק במטבח, מונח בתבנית פלסטיק עם שקעים נפרדים לסכינים, למזלגות, לכפות, ומעליהם, כפיות. הם מסודרים יפה, אך אינני יודע אם להם נעים לשכב יחד עם אותו מין, סכין ליד סכין, וכו'.

אם המזלג יכול היה לשאול למשל ליד מי היה מעדיף לשכב? אני משער שהיה מחשיב:

*

אני, כמזלג, הייתי מעדיף להימצא בחברת סכין, שעימו יעולתי לשוחח על עניינים שברומו של הסעודות. לא הייתי מתנגד את קרבתה של כף נחמדה... אבל מי שואל את דעתי ואת רצוני? בעלת הבית אוהבת סדר וגורלי לחיות עם חמישה מזלגות אחרים. לך תדבר עם מי שנותן לך את הגב... המזל שלי שבארוחות לוקחים אותי לפעמים לשולחן ואני נושם ברווחה. תלוי כמובן במספר האוכלים.

איכן מניחים אותי? תלוי בעורכי השולחן. בארוחות הרשמיות מקומי הקבוע בצד השמאלי של הצלחת, הסכין בימיני, הכף והכפית למעלה, כמקובל לרוב במסעדות ובבתי-מלון.

לפי כללי הנימוס, כשאוכלים איתי, יש להשתמש גם בסכין, אך לא כולם מקפידים על כך. השיטה הזאת היא לרווחי, כי אז הסכין ואני פועלים בדואט.

בארוחות הרגילות אין כללים – כל עורך שולחן וטעמו.

בזמן שאני בשולחן, טוב לי. לא חשוב לי מה אוכלים איתי. לדידי נעים לי למעוך תפוחי אדמה. טעימים לי גרזים ואטריות. אורז, לא כל כך, אבל לר נורא.

הכי טעים לי, ה-"פולקה" (שוק) של עוף, אך אליה וקוץ בה... לרוב אוכליום בידיים ואותי משאירים על השולחן, מתוסכל...

מי נעזר בי לאכילת שוק של עוף? רק איסטניסטים עדיני נפש הנמנעים מלכלך קצה של אצבע...

לאחר הארוחה לוקחים אותי לכיור. אם יש לי מזל, שוטפים אותי בלי המתנה רבה, מייבשים היטב ומניחים אותי במקומי הקבוע במגירה ורווח לי. ולא, עלי לסבול מהזוהמה של כל הכלים המלוכלכים של הארוחה, לפעמים משך לילה שלם, עד למחאת... שנוא לי המגע של שמן מטוגן.

זה עדיין לא הגרוע ביותר... גרוע הרבה יותר הוא אם לאחר ארוחה רבת משתתפים מכניסים אותי לתוך קופסת הקרטון של מלאי הסכו"ם, השמור בארון במחסן, שכוח אל, סגור בחושך, במעורבות מופקרת צפופה עם יתר כלי הסכו"ם, בלי שום פרטיות, משך שבועות, חודשים, ואף שנים, מבלי שאיש יזכור ממך... סיוט איום ונורא!

סוף

31. פטה מורגנה – מאת נחום מגדל

סרג'נט ג'יימס מאקמילן השתעמם.

בחוץ, העולם נסער כמרקחת. מלחמה, מלחמת העולם. קרבות עקובי מדם. הפגזות תותחים, הפצצות ממטוסים, ערים הרוסות... ואצלו לא מתרחש שום דבר... כלום! חדשות, רק ברדיו הישן. תחת השמש בכפר הנידח בפאת המדבר בו משרת, אין חדש... היום קורה מה שקרה אתמול ושלשום. מחר ומותיים יקרה מה שקורה היום. שקת ושלווה. הוא רחוק מביתו, רחוק ממשפחתו, רחוק ממולדתו.

כעת אתם מבינים מה זה שעמום? דבר משעמם נורא...

לכן הסרג'נט שלנו שמח שמהו התרחש בתחנה הקטנה שלו – הגיעה הבילה קטנה לכבוד קפיטן מרטין מייסון, דיר אל-באלק, יישוב הקטן משלו, כחמישים ק"מ מערבה ממנו. לא סתם חבילה, אלא סגורה בטופס מודבק "סודי – דחוף"! ג'יימס מכיר היטב את הקפיטן של התחנה שם, עוד קטנה יותר משלו. הם מרבים לשוחח במכשיר הקשר כאלחוטי – מה יש להם מה לעשות אחרת מחוץ מלפטפט?

למרות סקרנות כי רב, ג'יימס לא העז לפתוח את החבילה והחליט בו במקום, בין רגע, בלי לחשוב פעמיים, לנסוע לדיר אל-באלק ולמסור את החבילה אישית לקייטן.

נאלץ לנסוע לבד – חלק מהמשרתים בתחנה בדיוק יצאו לשוק, לא לקנות. סתם להתהלך. לא היה להם מה לעשות בתחנה. גם להם משעמם...

מה יש לו לפחד? הרי הוא מכיר היטב את דרך, שאינה מסוכנת כלל,

הסרג'נט קיבל רשות מפקדו. לא חיכה לארוחת הצהריים – יאוכל עם הקפיטן. הודיע לו שבא אליו למסור לו חבילה חשובה (לא רצה לומר המילה "סודית", מפאת חשד להזנה), הודע למפקדו שייחזור לפני הערב, לקח את הקומנדקר ונסע.

בכביש ג'יימס הרגש נפלא – עליז ומשוחרר. הוא אהב לנהג. מי לא אוהב לשלוט? במיוחד על כלי רכב...

הקומנדקר גמע את המרחקים. ג'יימס שרק להנאתו וחש כאילו נוסע בלימוזינה...

לפתע פתאום, בלי הודעה מוקדמת, המנוע החל לצפצף – השתעל, דעך והפסיק לפעיל. הרכב המשיך לגלגל מתוך אינרציה, שד שעצר. ג'יימס היה אבוד עצות – לא הבין ממנועים. הוא הסתכל למנוע, אך מה ידע לבדוק? מים, דלק ושמן היו בסדר – מים יש, דלק יש ושמן יש. גם החגורה תקינה. בזאת מיצה את הידע שלו על המכונאות.

הוא נעמד בפני הברירה: להמתין שיופיע איזה רכב, או לעזוב את הקומנדקר וללכת ברגל.

הוא העדיף את הראשונה, אך לא נראה נפש חייה באופק והסכוי שיופיע משהו, קלוש, בנוסף, לאחר שעה, החום שנפלט מהרכב היה בלתי נסבל. ג'יימס החליט לעבור לברירה השנייה. לקח לכיס את מפתחות הרכב, תלה על הכתף את תרמיל עם החבילה הסודית-הדופה, קם והחל ללכת. צעד במרץ ונחישות, כפי שחייל צריך.

הוא העריך שעליו ללכת כעשרה ק"מ. אם תשמור על קצב ההליכה – פחות מחצי שעה. הקילומטרים הראשונים לא הכבידו עליו כלל. היה שבע-רצון

מעצמו, אפילו נהנה. בליבו גמר אומר שחבל שלא מרבה בהליכות כאלו, במקום לרבוץ יום וליחה בתחנה, באפס מעשה.

במידה שהתקרב ליעד, נשימתו האיטה ונעשתה קשה, רגליו התחילו להיכשל והראש להסתחרר.

ידע שבסבבה נווה מדבר, בו יוכל לנוח בצל. הוא חיפש אחריו בעיניו, שראו הכול מעורפל, הולך ומשטשטש. הבחין במין נווה מדבר לא ברור, הזז שמאלה וימימה בתוך עשן. הוא מיצמץ בעפעפיים בכוח, במאמץ לחדד את ראייה, אך לשווא, התמונה כאילו מעוננת.

גיימס המשיך להתקדם בשביל, אך לא הרחיק לכת... כשיכור, כסהרורי, כשיכור-סהרורי, גרר את עצמו עצלתיים, ראשו חדל לחשוב, עד שהתמוטט, קרס והשתטח על הקרקע, עם הגב כלפי מעלה. ניסע להתרומם, ללא הצלחה. איבד את החושים. התעלף.

*

קפיטן מרטין ציפה בחוסר סבלנות לסרג'נט עם החבילה ולא מצא מרגוע, מרוב דאגה, לדעתו כבר היה צריך להגיע. הוא בירר בקשר אלחוטי ונאמר לו שהסרג'נט נסע מלפני מעל לשעתיים. כן, כבר היה צריך להגיע.

הקפיטן החליט לשלוח שניים מפקודיו לקחת את הרכב היחיד שהיה לתחנה ולצאת במהירות לקראת הסרג'נט. אולי קרה לו משהו.

פקודה זו פקודה והנה השניים דוהרים ברכבם. כעבור זמן הבחינו ברחוק משהו על שביל וכשהתקרבו התברר להם שזה הסרג'נט שלנו, בעילפון... שפכו לו מים ממימייה על הפנים, השתדלו להחיות אותו במתן מים לפיו. הוא

נשם, אבל לא הגיב. העמיסו אותו ברכב ונגשו לנווה המדבר, שם השיבוהו נשען ליד דקל, בצד המוצל. המשיכו במאמצים להשקאותיו מים. הפעם לגם קצת, פקח עיניו וניסה להבין מה סביב, זיהה את המקום ואת החיילים שטיפלו בו. הוא הכיר אותם,

"הסרג'נט, מדוע לא באת לכאן, לנוח בצל? לא ראית את נווה המדבר הזה?"

"נדמה לי שכן, אבל חשבתי שאני רואה פטה מורגנה".

פטה מורגנה...

סוף

32. סיום מסעיר – מאת נחום מנדל

הערת המחבר – סיפור זה הוא אמתי, אמת לאמיתה, וכבר תיארתי אותו הקונטקסטים ביוגרפיים שלי אחרים. מדוע, אם כך, אני כותב אותו שוב בנפרד כסיפור קצר שלי? בגלל הסיום המסעיר שאני מוסיף לו מעל שמונים שנה מהתרשותו.

1930. אימא הגיעה באוניה מפולין לסאנטוס, הנמל החשוב במחוז סאן-פאולו, ברזיל. בידיה שני בניה: אני בן שלוש ואחותי בת שנה וחצי – אבא היגר לברזיל כשנה לפנינו ודאג לשלוח לנו כרטיסים ו-chamada (הזמנה מטעם משרד ההגירה הברזילאית) שנבוא.

אימא ירדה לרציף, הילדים בידיה, ומישהו הביא לה את המזוודה.

אימא חיפשה בעיניה את אבא ולא ראתה אותו. היא הייתה נבוכה ואובדת עצות – לא ידעה לאן תלך ומה תעשה, במדינה זרה, ששפתה לא ידע...

אדם לבוש חליפה, עם עניבה, הופיע לפניה, והציג את עצמו, באידיש, כנציג הג'וינט, שבא לקחת אותנו לסאן-פאולו הבירה. מחוסר ברירה, האמינה לו, והלכה איתו.

אינני זוכר כיצד נסענו לסאן-פאולו – ברכבת, באוטובוס או באוטו. מה שאני כן זוכר, היטב, שבעיר סאן-פאולו הנציג הביא אותנו במונית לשכונת היהודים, Bom Retiro, למקום בו עצרו.

הנציג פתח את הדלת המונית ועזר לאימא לרדת עם שני הילדים בידיים, הוריד לה את המזוודה, לידה, אמר לה ללכת לקומה השנייה של הבית ממול – הפנסיון היהודי של מר שוחט. הוא חזר למונית והם נסעו.

אימא השאירה את המזוודה על המדרכה ועלתה עם הילדים במהלך המדרגות. ממש באמצע שלו, נפגשנו עם אבא, שירד. הוא הלך לנסוע לסאנטוס, כדי למחרת בבוקר להמתין לנו בנמל – לא ידע שהאנייה הקדימה ביום.

אימא צעקה "מוישי". אני זיהיתי את אבא, אולי בגלל הצעקה, זינקתי לידי וחיבתי את צווארו.

"טאטע. ווו ביסטו געווען?" (אבא, איפה היית?, באידיש). אחותי הקנה, ממזרית גדולה, עשתה כמוני ושאלה את אבא, בקולה הדקיק "טאטע. וון ביסטן געווען?".

ארבעתנו בכינו, מחובקים...

*

נכון שהסיפור נחמד?

כעת, לאחר מעל לשמונים שנה, אשלים אותו. בימים אלא צץ למוחי מחשבה שאינה מרפה ממני, זעזעה את נפשי והרעידה את נימי גופי: המחשבה שהאיש שהביא אותנו לסאן-פאולו לא היה כלל נציג של הג'וינט – הוא היה אחד מסרסורי זונות היהודיים שהסתובבו בנמלי היבשת אמריקה (סאנטוס, ריו-בה-ג'ניירו, בואנוס-אירס, ניו-יורק...) כשהגיעה אונייה מאירופה, במגמה ללכוד מהגרות יהודיות צעירות תמימות, על מנת למכור אותן לבית-בושת. שם היו אונסים ומכריחים אותן באלימות אכזרית ביותר לשרת כזונות. איש לא בא להושיע, להציל את המסכנות – המוסדות של הקהילות היהודיות, המנהיגים והרבנים, לא זאת בלבד שהתעלמו מסבלן, אלא הטילו עליהן נידוי וחרם. זו עובדה היסטורית! (ראה הערה בסוף)

מניין לי החשד? נציג אמת של הג'וינט היה מלווה את אימא עם הילדים, ולוקח את המזוודה, אל פנים הפנסיון של מר שוחט ולא חוזר למונית ומסתלק, בזנחו אותנו במדרכה ריקה מאדם. סביר להניח שהוא התכוון למכור לבית-בושת את אימא, אישה תמירה והופעה נאה, בשנותיה השלושים המוקדמים, כשיפחת מין. כנראה שבדרך נימלך בדעתו, אולי מתוך רחמנות לילדים שהחזיקה. מי יידע...

מה היה קורה אם "הנציג" היה מבצע את מזימתו הבזויה? אבא לעולם לא היה מוצא אותנו – אפילו לא היה נודע לו שהובלנו לסאן-פאולו... מה היה אז גורלנו?...

*

הערת המחבר –היום קראתי ב-GOOGLE את הערך "זבי מגדל" ב-"ויקיפדיה", בן תיאור מקיף על הסרסורים היהודים שחטפו צעירות יהודיות ממזרח אירופה ושיעבדו אותן בזנות. הם הקימו את האירגון הבינלאומי "צבי מגדל", הרשום כחוק, שמרכזו היה בבואנוס-איירס, ארגנטינה. בשיאו, עם סניפים בערים רבים ביבשת ועוד מקומות, איגד בתוכו כ-500 סרסורים יהודיים, פעל באין מפריע מעל ליובל שנים, כי שחד בכסף רב משטרות, שופטים ומוסדות שונות (גם בקהילות). רק לאחר 1930 הממשלה הארגנטינית חיסלה את האירגון, הודות פועלם של רב-פקד אחד מהמשטרה ושופט אחד, שסירבו לקבל שחד, ולחץ הציבורי הנסער הכביר שהמשפטים עוררו.

סוף